

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

Ikimokyklinio ugdymo pedagogika ir priešmokyklinis ugdymas

SONATA DEDŪRAITĖ

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS
TARPTAUTINĖS SAVANORYSTĖS VEIKLOMIS

Bakalauro baigiamasis darbas

Darbo vadovė: Dr. Asta Širiakovienė

Originalus autorinis darbas _____

(studento (-ės) parašas)

Šiauliai, 2020

Parengto baigiamojo bakalauro darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis bakalauro darbas „Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymas tarptautinės savanorystės veiklomis“ yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

SONATA DEDŪRAITĖ

.....

Vardas, pavardė

.....

Parašas

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
ĮVADAS	6
1. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMO SAVANORYSTĖS VEIKLOMIS TEORINIAI ASPEKTAI	8
1.1 Ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumai.....	8
1.2. Socialinių įgūdžių samprata ir klasifikacija	11
1.3. Tarptautinė savanorystė, kaip socialinių įgūdžių ugdymo galimybė	15
2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	19
3. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMO GALIMYBES TARPTAUTINĖS SAVANORYSTĖS VEIKLOMIS EMPIRINIS TYRIMAS	21
3.1. Tarptautinių savanorių apklausos rezultatų analizė	21
3.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų apklausos rezultatų analizė.....	31
IŠVADOS.....	41
REKOMENDACIJOS	42
LITERATŪRA	43
PRIEDAI.....	48

SANTRAUKA

Sonata Dedūraitė. Bakalauro baigiamasis darbas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymas tarptautinės savanorystės veiklomis.

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjamas tėvų ir tarptautinių savanorių požiūris į ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą tarptautinės savanorystės veiklomis. Tarptautinės savanorystės metu vyksta ir tarpkultūrinis pažinimas. Todėl kyla **probleminiai klausimai**: *ar galima sėkmingai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius tarptautinės savanorystės veiklomis? Kokios problemos kyla tarptautiniams savanoriams organizuojant vaikų socialinius įgūdžius ugdančias veiklas?*

Tyrimo objektas. Socialinių įgūdžių ugdymas tarptautinės savanorystės veiklomis ikimokykliniame amžiuje.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo galimybes tarptautinės savanorystės veiklomis.

Tyrimo metodai: *Teoriniai:* mokslinės literatūros pasirinkta tema analizė, *Empiriniai:* ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų ir tarptautinių savanorių anketinės apklausos. *Kokybiniai:* turinio (content) analizė. *Statistiniai:* statistinė duomenų analizė ir rezultatų pateikimas.

Tyrimo bazė ir imtis. Tyrime dalyvavo 88 ikimokyklinio ugdymo vaikų tėvų ir 21 tarptautinis savanoris. Tyrimas vykdytas 2020 m. kovo – balandžio mėn. Šiaulių, Panevėžio m., Šiaulių raj.

Išvados: 1. Savanorių veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigoje daro teigiamą įtaką vaikų ugdymo procesui. Tarptautinių savanorių organizuojamos veiklos sudaro galimybes tarpkultūriniam pažinimui, tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui bei socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymui.

2. Labiausiai tarptautiniai savanoriai prisideda ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius kartu su vaikais žaisdami, mokydami juos esminių įgūdžių ir teikdami jiems savalaikę pagalbą. Pagrindiniai sunkumai, su kuriais susiduria tarptautiniai savanoriai ugdydami ikimokyklinukų socialinius įgūdžius yra vaikų netinkamas elgesys, komunikacija lietuvių kalba, vaikų motyvacijos stoka ir savanorių darbo su vaikais patirties stoka. Savanoriai vaikų socialinių įgūdžių ugdymo sunkumus sprendžia patys arba kreipiasi pagalbos į grupės pedagogą, padėjėją.

3. Beveik pusė ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų teigia, kad vaikas būdamas kartu su tarptautiniu savanoriu nepatiria jokių sunkumų. Daugiausia respondentų nurodė, kad vaikas veikdamas su tarptautiniu savanoriu labiausiai patobulino bendravimo įgūdžius, trys ketvirtadaliai respondentų akcentavo padidėjusią vaikų toleranciją. Daugiau nei pusės respondentų nuomone, vaikas socialinius įgūdžius labiausiai ugdo savanorio organizuojamuose ugdomuosiuose užsiėmimuose.

Esminiai žodžiai: vaikai, tėvai, savanorystė, socialiniai įgūdžiai, ugdymas.

SUMMARY

Sonata Deduraite. Bachelor's thesis. Development of Social Skills for Preschool Children through International Volunteering Activities. The bachelor thesis examines the parents' and international volunteers' approach to development of social skills for preschool children through international volunteering activities. Therefore, there **the problematic questions** occur: *can the social skills for preschool children be successfully developed through international volunteering activities? What problems do international volunteers face while organising activities to develop children's social skills?*

Object of research. Social skills development for preschool children through international volunteering activities.

Aim of research. To analyze the possibilities of developing social skills for preschool children through international volunteering activities.

Methods of research. *Theoretical:* the analysis of scientific literature for the chosen topic. *Empirical:* the questionnaire survey for parents of preschool children and international volunteers. *Qualitative:* content analysis. *Statistical data:* statistical analysis of data and presentation of results.

Research base and scope. 88 parents of preschool children's and 21 international volunteers participated in the research. The research was conducted in 2020, from March to April in Siauliai, Siauliai district and Panevezys.

Conclusions: 1. The activities of volunteers in a preschool education institution make a positive impact on the education process for children. The activities organized by the international volunteers create opportunities for intercultural learning, international communication and cooperation, and the development of social and emotional skills.

2. The biggest contribution of international volunteers development for preschool children's social skills are by playing with children, teaching them essential skills and providing them assistance on time. The main difficulties faced by international volunteers in developing preschool children's social skills are child's misbehavior, communication in Lithuanian, lack of children's motivation, and lack of volunteer's experience in working with children. The volunteers solve the difficulties of developing children's social skills by themselves or they ask for the group's teacher, assistant for help.

3. Nearly half of preschool children's parents say that their child does not have any difficulties being with an international volunteer. The majority of respondents indicated, that the child improved communication skills mostly by working with an international volunteer. The three quarters of respondents highlighted that work with volunteers helped to increase child's tolerance. According the opinion of more than half of respondents, a child develops most of social skills during the educational activities organized by volunteer.

Keywords: children, parents, volunteering, social skills, education.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Ikimokyklinio amžiaus laikotarpiu vaikui itin svarbu dėmesinga suaugusiųjų pagalba: jų supratimas ir palaikymas, emociškai saugi ir rami aplinka (R. Bernotienė, L. Jankauskienė ir kt., 2015). R. Kišnienės (2002) teigimu, bendravimas su suaugusiuoju svarbus perimant socialines normas ir įgūdžius – vaikas stebi ir imituoja suaugusįjį, perimdamas jo elgesio modelius, pripažindamas jo autoritetą (žinias, gebėjimus ir poveikio jėgą). Jis mokosi socialiai priimtinių, altruistinio elgesio būdų: pamatyti, kada kitam blogai, bandyti jam padėti, jį nuraminti, ką nors globoti, saugoti nuo rizikos situacijų ir pavojų, dovanoti, aukoti. Bendraudamas su suaugusiaisiais vaikas suvokia žmonių panašumus ir skirtumus, perpranta socialinius vaidmenis, profesijas, sužino apie namus, šeimą, bendruomenę, jos tradicijas, tarnybas, taip pat apie kultūrines vertybes, šventes ir kt.

G. Dewar (2017) akcentuoja, kad ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinių įgūdžių ugdyme suaugusieji ar vyresni vaikai daro didesnę teigiamą įtaką nei bendraamžiai. Ikimokyklinio amžiaus vaikai negali teikti vieni kitiems grįžtamojo ryšio, kuris yra reikalingas mokantis pažinti savo emocijas, savikontrolės ir įgyti konfliktų sprendimo įgūdžių. Suaugusiųjų demonstruojamas socialinio elgesio pavyzdys plečia emocijų valdymo patirtį, formuoja vaiko socialinius įgūdžius.

C. Kennedy (2015) teigimu, suaugusio žmogaus savanoriška veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigoje sudaro sąlygas ne tik ugdymo įvairovei plėtoti, bet ir formuoja vaiko supratimą, kaip svarbu yra padėti vienas kitam. Taip pat tai yra pagalba pedagogui, kuris gali išnaudoti turimas savanorių kompetencijas, įgūdžius ir gebėjimus vaikų visapusiško ugdymo procese.

Socialinių įgūdžių ugdymo svarbą vaikystėje akcentuoja Lietuvos ir užsienio mokslininkai: S. Kemerienė, R. Mazūrienė, A. Petronis ir A. Sadauskienė (2001), D. Malinauskienė (2006), Raudeliūnaitė (2007), P. C. McCabe ir M. Altamura (2011), D. Jankauskienė (2015), J. Mazarin (2015), S. A. Denham (2015), S. N. Elliott, J. R. Frey ir M. Davies (2015), S. N. Elliott (2017), J. Buttfeld (2017), S. Arnold (2018), V. Gudžinskienė, R. Raudeliūnaitė (2019) ir kiti.

Tarptautinė savanorystė yra galimybė joje dalyvaujančių savanorių ir iš savanoriškos veiklos tiesioginę naudą gaunančio vaiko socialiniams įgūdžiams ugdytis. Autoriai J. D. Smith (1999), T. Y. Lum ir E. Lightfoot (2005), A. E. Paine, M. Hill, C. Rochester (2010), K. Hurt (2013), S. Watson (2013), J. Corliss (2016), S. O'Malley-Smith (2017), C. Hatch (2018) akcentuoja savanorystę kaip galimybę įgyti ir pritaikyti kompetencijas, gauti ir suteikti nematerialinę naudą kitiems, socializuotis ir ugdyti kitų socialinius įgūdžius. Taip pat vaiko veikla su tarptautiniu savanoriu kuria sąlygas ne tik tarptautiniam bendradarbiavimui, tarpkultūriniam mokymuisi, bet ir ugdo vertybines normas ateityje užsiimti savanoriška veikla.

Nors savanoriškos veiklos vyksta ikimokyklinio ugdymo įstaigose, jos pripažįstamos kaip darančios teigiamą įtaką vaiko įgūdžių ugdymui, tačiau nėra pakankamai plačiai nagrinėtos.

Tyrimo problema. Ikimokyklinio mažiau vaikui labai svarbus suaugusiojo vaidmuo apibrėžiant aiškias taisykles ir ribas. Per žaidimus, bendravimą su suaugusiais bei kitais vaikais jis mokosi socialinių įgūdžių. Laikui bėgant susiformuoja bendradarbiavimo, susitarimų ir taisyklių laikymosi įgūdžiai, kurie yra socialinių kompetencijų pagrindas (Green, 2006). Nagrinėjamos temos problemą apibūdina šie probleminiai klausimai: *Ar galima sėkmingai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius tarptautinės savanorystės veiklomis? Kokios problemos kyla tarptautiniams savanoriams ugdant vaikų socialinius įgūdžius?*

Tyrimo objektas. Socialinių įgūdžių ugdymas tarptautinės savanorystės veiklomis ikimokykliniame amžiuje.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo galimybes tarptautinės savanorystės veiklomis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai apibrėžti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo savanorystės veiklomis aspektus.
2. Ištirti tėvų požiūrį į ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo tarptautinės savanorystės veiklomis galimybes.
3. Išsiaiškinti tarptautinių savanorių patiriamas problemas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius.

Tyrimo metodai:

1. *Teoriniai:* mokslinės literatūros pasirinkta tema- analizė.
2. *Empiriniai:* ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų anketinė apklausa ir tarptautinių savanorių apklausa struktūruoto interviu būdu.
3. *Kokybiniai:* turinio (content) analizė.
4. *Statistiniai:* statistinė duomenų analizė ir rezultatų pateikimas. Tyrimo metu gautų duomenų analizei buvo naudota Microsoft Office Excel (2016) kompiuterinė programa.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime dalyvavo 109 respondentai, iš jų 88 ikimokyklinio ugdymo vaikų tėvų ir 21 tarptautinis savanoris. Tėvams skirta anketa buvo patalpinta internetinėje erdvėje www.apklausa.lt. Internetinės anketos nuoroda: <<https://apklausa.lt/f/anketa-skirta-ikimokyklinio-ugdymo-vaiku-tevams-tarptautine-savanoryste-z6tqrv9.fullpage>>.

Tarptautiniams savanoriams skirta anketa buvo siunčiama tiesiogiai el. paštu.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, teorinė dalis, praktinė dalis, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Darbe pateikta 13 paveikslų ir 13 lentelių. Baigiamojo darbo apimtis – 47 puslapiai (be priedų).

1. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMO SAVANORYSTĖS VEIKLOMIS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1 Ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumai

Ikimokyklinio amžiaus tarpsniu formuojasi svarbiausios vaiko asmenybės savybės, jo suvokimo, mąstymo, bendravimo ir kt. ypatybės. Ikimokyklinukas pamažu tampa savarankiškesnis, iniciatyvesnis, labiau bendraujantis, pradeda daugiau pasitikėti kitais žmonėmis. Jis smalsiai tyrinėja pasaulį, eksperimentuoja, išbando daiktus ir medžiagas, sparčiai plėtojasi jo kalba, turtėja žodynas, tobulėja sakinių struktūra. Šiuo laikotarpiu vaikui itin svarbu dėmesinga suaugusiųjų – tėvų ir pedagogų – pagalba: jų supratimas ir palaikymas, emociškai saugi ir rami aplinka (Bernotienė, Jankauskienė ir kt., 2015).

R. Spreeuwenberg (2019) teigimu, tėvai vis daugiau žino apie vaikų mokymosi raidą mokykliniame amžiuje, įsitraukia į vaikų ugdymo(si) procesus, tačiau ikimokyklinėje įstaigoje tokia tendencija nėra akivaizdžiai pastebima. Didžioji dalis tėvų palieka vaikus ikimokyklinėje įstaigoje ir dienos pabaigoje pasiima juos, negalvodami apie visą dieną vykusį vaiko mokymąsi. Tačiau tikslingas tėvų įsitraukimas, žinojimas, kas vyksta ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, padeda išplėsti mokymą už grupės ribų, kuria pozityvią vaiko patirtį. Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje gautų žinių perkėlimas – taikymas namuose – formuoja vaikų įgūdžius mokykloje išgirstą informaciją taikyti praktikoje.

Anot N. Oguejiofo (2018), ikimokyklinio amžiaus vaikai pereina kelis vystymosi etapus, įgydami vis naujų įgūdžių. Šie įgūdžiai apima fizinius, emocinius, socialinius ir pažintinius sugebėjimus. Kiekvienas vaiko įveiktas etapas rodo per tam tikrą laiko tarpą suformuotą įgūdį. Kadangi vaikai ugdosi skirtingai, tai jų turimi įgūdžiai taip pat nebus vienodi. A. Aiger (2017) teigimu, vaikai pradeda vystytis nuo gimimo ir bręsta iki pilnametystės. Sėkmingas vystymosi etapų įgyvendinimas padeda vaikui išnaudoti visas savo galimybes. Daugiausia dėmesio skiriama vaiko fizinio vystymosi stebėjimui, tačiau fizinis vystymasis apima tik vieną iš penkių pagrindinių ankstyvosios vaikystės vystymosi sričių. Vaiko socialinis, pažintinis, komunikacinis ir adaptyvusis vystymasis lemia būsimą sėkmę, taip pat kaip ir fizinis vystymasis.

N. Oguejiofo (2018) išskiria šiuos pagrindinius ikimokyklinio amžiaus vaikų įgūdžius:

- *Smulkiosios motorikos įgūdžiai.* Šie įgūdžiai apima mažųjų smulkiųjų raumenų, tokių kaip pirštai ar rankos, naudojimą. Ikimokyklinukas turėtų gebėti laikyti pieštuką, nupiešti apskritimus, kvadratus ir trikampius, kirpti žirkklėmis. Jis taip pat turėtų mokėti apsirengti, užtraukti užtrauktuką, užspausti spaudę ir pan. A. Aiger (2017) pastebi, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai valgymui naudoja indus, gali be pagalbos pilstyti skysčius, geba savarankiškai naudotis tualetu.

- *Bendrieji motorikos įgūdžiai.* Norėdamas įgyti pagrindinius motorinius įgūdžius, vaikas naudojami ilgaisiais raumenimis. Tai gebėjimas lipti laiptais keičiant kojas, vienu žingsniu mesti ir pagauti kamuolį, šokinėti, lipti, važiuoti dviračiu ir peršokti per žemas kliūtis. pagerėja vaiko pusiausvyra. A. Aiger (2017) pažymi, kad šiame amžiuje vaikas gali vaikščioti linija ir balansuoti ant vienos pėdos. Šiame amžiuje vaikas pradeda lavintis motorikos įgūdžius, leidžiančius pastatyti daugiaaukščius bokštus.

- *Kalbėjimo įgūdžiai.* Vaiko kalba ir kalbos raida reiškia jo gebėjimą ne tik suprasti kalbą, bet ir naudoti ją bendravimui. Ikimokyklinukas vartoja mažiausiai 250 žodžių, moka pasakyti trijų žodžių sakinius, supranta daugiskaitą. Vaikas yra smalsus ir užduoda daug klausimų, žino skirtingų spalvų pavadinimus ir gali mintinai deklamuoti žinomas dainas, eilėraščius ar istorijas (Oguejiofo, 2018).

- *Kognityvinė raida (intelektinė, pažintinė).* Tai vaiko gebėjimas spręsti problemas, mokytis, mąstyti ir suprasti priežastis. Ikimokyklinukas geba dalyvauti pokalbiuose ir pradeda lavinti savo samprotavimo įgūdžius. Jis taip pat žino savo amžių ir adresą, gali identifikuoti sunkesnius du objektus, skirti lytis ir gali įvardyti savaitės dienas. Šiame amžiuje vaikas gali papasakoti istoriją su pradžia, dėstymu ir pabaiga. Jis taip pat žino skirtingų formų pavadinimus. A. Aiger (2017) pastebi, kad ikimokykliniame amžiuje vaikas gali suskaičiuoti iki 10, žino spalvas ir moka perskaityti savo vardą. Jis žino faktų ir fikcijos skirtumą, todėl gali suprasti skirtumą tarp tiesos ir melo.

- *Socialinis ir emocinis vystymasis.* Vaiko gebėjimas valdyti savo emocijas, bendrauti su kitais ir savarankiškai spręsti iššūkius yra jo socialinio ir emocinio vystymosi rodiklis. Ikimokyklinukas geba laikytis paprastų taisyklių žaidimų metu, jis gali kreiptis į kitus vaikus ir pradėti žaisti su jais mėgstamus žaidimus. Remiantis Amerikos pediatrijos akademijos duomenimis, ikimokyklinio amžiaus vaikai nuo ketverių iki penkerių metų rodo padidėjusį pasitikėjimą savimi ir savarankiškumą, pvz., gali savarankiškai nueiti aplankyti šalia gyvenančio kaimyno. A. Aiger (2017) išskiria vaiko gebėjimus užmegzti ir palaikyti santykius, lavėjančius konfliktų sprendimo įgūdžius. Šiame amžiuje vaikas reikalauja dėmesio ir tuo pat metu gali parodyti empatiją kitiems. Jis mėgaujasi grupiniais žaidimais ir pradeda suprasti sąžiningo žaidimo sąvoką.

Ikimokykliniame amžiuje vyksta intensyvus biologinis vaiko smegenų brendimas, lemiantis vaiko prigimtinių galių sklaidą, fizinę, kognityvinę, emocinę, socialinę jo raidą bei darantis įtaką vaiko mokymosi mokykloje ir tolesnio gyvenimo sėkmei. Vaiko smegenų brendimą ir prigimtinių galių plėtrą skatina kokybiškas ugdymas ir ugdymasis, grindžiamas sąveika ir dialogiškumu (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014).

T. B. Brazelton ir S. Greenspan (2001) apibrėžia ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikius:

- nuolatinio emocinio ryšio;

- fizinio saugumo ir priežiūros;
- įvairios patirties, atitinkančios individualius poreikius;
- vaiko raidą atitinkančios veiklos;
- tam tikrų ribų ir pažįstamos aplinkos;
- palaikančios bendruomenės ir kultūrinio perimamumo;
- garantijų dėl savo gerovės ateityje.

Autorių (2001) teigimu, šių poreikių tenkinimas yra esminė sąlyga, kad būtų garantuota derama šio amžiaus vaiko priežiūra ir ugdymas(is). Vaikas gali tinkamai vystytis ir ugdytis, kai užtikrinamas jo emocinis ir fizinis saugumas, patenkinamas smalsumas, o aplinkiniai pripažįsta, myli, kai vaikas turi nustatytas ribas, gali veikti pažįstamoje, raidą skatinančioje aplinkoje ir jaustis esąs bendruomenės nariu.

A. Landsbergienės (2018) nuomone, ikimokyklinio amžiaus vaikas jautriai priima kritiką ir gali greitai pravirkti ar atsisakyti esamos veiklos, kai jaučiasi įskaudintas, nori būti dėmesio centre, dažnai rungtyniauja su savo broliais ar sesėmis. Jam nepatinka, kai kiti negražiai jį vadina, bet pats mėgsta prasivardžiuoti, dažniausiai turi geriausią draugą, su kuriuo visada nori būti poroje.

Šiame amžiuje vaikas mokosi veikdamas. Jis naudoja savo poreikius tyrinėti socialinį, fizinį ir įsivaizduojamą pasaulį, žaisti su aplinkoje esančiais daiktais ir medžiagomis, jis entuziastingai bendrauja tiek su suaugusiais, tiek su kitais vaikais. Per šią patirtį vaikas formuojasi elgesį, įgūdžius, požiūrius ir vertybes, įgyja žinių ir supratimą, kuris padės augti pasitikinčiam ir formotis mokymosi kompetencijoms. Taip pat ikimokykliniame amžiuje lavėja kūrybiškumas ir vaizduotė, vaikas tobulėja kaip kalbos vartotojas, ugdomi jo gebėjimai valdyti savo jausmus, formuojasi socialiniai įgūdžiai, padedantys pamatus veiksmingai komunikacijai vystyti (The Early Childhood Curriculum Framework, 2009).

Nustatyta, kad vaikams, kurie iki mokyklos lankė vaikų darželį ar kitą ikimokyklinio ugdymo įstaigą bent vienerius metus, geriau sekasi mokykloje, jų mokymosi pasiekimai yra aukštesni. Taigi, kryptingas ir tikslingas ugdymas pirmaisiais vaiko gyvenimo metais turi didžiulę įtaką sėkmingai jo intelekto ir kalbos raidai, norui ar nenorui mokytis, santykiams su žmonėmis – suaugusiais, bendraamžiais, jo savivertei, savijautai, elgesiui ir net tolesnio jo gyvenimo sėkmei. (Bernotienė, Jankauskienė ir kt., 2015).

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokykliniame amžiuje sparčiai formuojasi vaiko asmenybė, vaikas įgyja ir tobulinasi įvairius įgūdžius (fizinius, emocinius, socialinius ir pažintinius sugebėjimus). Todėl labai svarbu organizuoti kryptingą ir įvairiapusį vaiko ugdymo procesą, užtikrinantį nuoseklią vaiko vystymo(si) fiziologinę ir psichosocialinę raidą. Ypač svarbu ikimokykliniame amžiuje formuoti vaiko socialinius įgūdžius, nes jie yra sėkmingo mokymosi, karjeros ir asmeninio gyvenimo pagrindas.

1.2. Socialinių įgūdžių samprata ir klasifikacija

Socialiniai įgūdžiai – socialus elgesys, atitinkantis galiojančias socialines normas, užtikrinantis savęs įtvirtinimo galimybių panaudojimą (elgesio; bendravimo; jausmų suvokimo; savikontrolės; streso įveikimo). (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001).

Pasak R. Malinausko (2011), socialiniai įgūdžiai tai – asmens gebėjimai elgtis taip, kad galėtų sugyventi su kitais asmenimis bei jų grupėmis, bendrauti ir bendradarbiauti. Socialiniai įgūdžiai leidžia asmeniui užmegzti socialinius ryšius, efektyviai spęsti įvairias gyvenimo problemas, padeda suvokti psichologines problemas, analizuoti netinkamo elgesio apraiškas, todėl juos būtina ugdyti.

J. Buttfild (2018) teigimu, socialiniai įgūdžiai tai yra gebėjimai, kuriuos kasdien naudojame bendraudami ir bendraudami su kitais. Tai apima verbalinį ir neverbalinį bendravimą, pavyzdžiui, kalbą, gestus, veido mimiką ir kūno kalbą. Žmogus turi socialinių įgūdžių, jei turi žinių, kaip elgtis socialinėse situacijose, ir supranta tiek rašytines, tiek visuomenėje susiformavusias elgesio taisykles, kai bendrauja su kitais. Šie įgūdžiai yra gyvybiškai svarbūs, kad individas galėtų užmegzti ir išlaikyti teigiamą sąveiką su kitais, pavyzdžiui, draugystę. Tačiau socialinė sąveika ne visada vyksta sklandžiai, todėl individas turi mokėti įgyvendinti tinkamas strategijas, pavyzdžiui, spręsti konfliktus, kai kyla sunkumų bendraujant. Taip pat svarbu turėti empatiją, kuri leidžia suprantamai ir rūpestingai reaguoti į tai, kaip jaučiasi kiti.

Panašiai socialinių įgūdžių sampratą apibūdina ir kiti tyrėjai. M. McKay (2016) nuomone, socialiniai įgūdžiai – tai gebėjimai, kuriuos naudojame siekdami kitiems perduoti savo mintis ir jausmus tiek žodžiu, tiek neverbaliniu būdu: per gestus, kūno kalbą ir savo išvaizdą.

Socialinių įgūdžių mokymas dažniai neatsiejamas nuo emocinės savijautos mokymo (angl. Social and Emotional learning, LOS). Socialinis ir emocinis mokymas apibrėžiamas kaip mokymas, užtikrinantis gyvenimo sėkmę lemiančių kompetencijų įgijimą. Kanados Nacionalinių tyrimų tarnyba (2012) apibrėžia pagrindines 3 kompetencijas, labiausiai lemiančias vaiko akademinę sėkmę, pasisėkimą darbe ir gyvenime:

- Kognityvinės kompetencijos. Apima akademinio turinio įsisavinimą matematikos, gamtos mokslų, gimtosios kalbos, užsienio kalbų, istorijos, geografijos ugdomaisiais dalykais, kritinio mąstymo, argumentavimo ir kūrybiškumo gebėjimais.
- Intrapersonalinės kompetencijos. Apima požiūrį ir elgesį, sąžiningumą, iniciatyvumą, lankstumą, emocinį valdymąsi ir ištvermę.
- Tarpasmeninė kompetencija. Apima įgūdžius, reikalingus susieti save su kitais žmonėmis, tai bendravimas, bendradarbiavimas, konfliktų sprendimas ir lyderystė (Grant, Hamilton ir kt., 2017).

V. Gudžinskienė ir R. Raudeliūnaitė (2019) analizuodamos vaiko socialinę kompetenciją akcentuoja šiuos socialinius įgūdžius: problemų sprendimą, empatiją, streso įveikimą. Gerų santykių

su bendraamžiais pagrindu formuojasi šie vaiko socialiniai įgūdžiai: mokėjimas reikšti jausmus, išgirsti, pagarba kitiems, bendradarbiavimas. Socialiai kompetentingas vaikas būna draugiškas, sugeba suvokti savo jausmus ir juos išreikšti, taip pat suvokti kitų asmenų emocijas ir jausmus. Socialinės kompetencijos stokojantis vaikas elgiasi impulsyviai, nesugeba išlaikyti draugystės, įvardyti savo jausmų, įsijausti į kito žmogaus būseną, nepasitiki savimi, todėl sunkiau pritampa, jaučiasi vienišas ir nelaimingas.

Ikimokyklinio amžiaus vaikas žaisdami nuolat patiria socialines problemas. Konfliktų sprendimas yra vienas iš įrankių, padedančių formuoti vaiko socialinius įgūdžius. Kai kurie vaikai nesupranta, kokia yra konflikto problema, jie tiesiog žino, ko nori, ir siekia to bet kokiomis priemonėmis. Pedagogo pagrindinė užduotis yra padėti vaikui aiškiai pamatyti problemą. Labai svarbu, kad suaugęs žmogus neprimestų savo sprendimų, o įgalintų – mokytų vaiką patį tartis, derėtis, daryti kompromisus ir bendradarbiaujant priimti sprendimus. Tai ypač svarbu vaikams, kuriems būdingas sudėtingas elgesys, kurie dar nemoka tinkamai reaguoti į nepatirtas situacijas. Taigi, ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai turi būti mokomi. Suaugusiųjų pareiga – žinoti, kokius įgūdžius reikia tobulinti kiekvienam vaikui norint pereiti į kitą socialinio išsivystymo lygį (Hatch, 2016).

Pasak P. C. McCabe ir M. Altamura (2011), per pastaruosius kelis dešimtmečius atlikti tyrimai atskleidė ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinės ir emocinės kompetencijos svarbą vėlesnėms akademiniams, socialiniams ir psichologiniams pasiekimams. Socialiai ir emociškai kompetentingas vaikas padidina socializacijos galimybes su bendraamžiais, greit susiranda draugų, palaiko geresnius santykius su tėvais ir mokytojais, jo geresni akademiniai ir socialiniai pasiekimai. Vaikui, kuriam trūksta socialinės ir emocinės kompetencijos, gresia sumažėjusios socializacijos galimybės, atstūmimas, pasitraukimas, elgesio sutrikimas ir pasiekimų problemos. Intervencijos programos, nukreiptos į socialinę ir emocinę ikimokyklinio ugdymo vystymąsi, yra idealios, siekiant sustiprinti šiuos įgūdžius dar prieš paūmėjant problemoms.

J. Mazarin (2015) teigimu, ikimokyklinio amžiaus vaikas pratinasi atsiskirti nuo tėvų, jis mokosi suprasti savo ir atpažinti kitų vaikų norus ir jausmus. Jam atsiranda galimybė pamatyti dalykus iš kitos perspektyvos, įsitraukti į socialines sąveikas ir socialiai tobulėti. Kai vaiko vystymasis atitinka jo socialinę raidą ir yra tikslingai mokomas, jo socialinė branda ir įgūdžiai sparčiai lavėja. Todėl labai svarbu sukurti tinkamas sąlygas vaikui mokytis per patirtį bendradarbiaujant su kitais, bei įgytus įgūdžius nuolat praktikuoti – taikyti vis kitose situacijose.

S. A. Denham (2015) akcentuoja, kad socialinis ir emocinis mokymasis yra procesas, kurio metu vaikas ir suaugusieji supranta ir valdo emocijas, kelia ir siekia teigiamų tikslų, jaučia ir demonstruoja empatiją kitiems, užmezga ir palaiko teigiamus santykius ir priima atsakingus sprendimus. S. Arnold (2018) teigimu, socialinis, emocinis mokymas leidžia vaikui jaustis

saugesniam, laisvesniam, rizikuojančiu bei prisiimančiu atsakomybę, taip pat kuriančiu santykius su kitais žmogumi. Tai sąlygos, sudarančios galimybes vaikui tapti ne tik sėkmingai besimokančiu, bet ir turinčiu reikiamus įgūdžius lyderystei.

J. Buttfield (2017) išskiria pagrindinius elementus, būtinus socialinių įgūdžių ugdymui:

- Dėmesys ir susikaupimas. Atliekant veiklą išmokstama nesiblaškyti, susikaupti ir atlikti užduotį iki pabaigos.
- Teksto suvokimas.
- Saviraiška per komunikaciją. Gebėjimas naudoti kalbą, išreikšti save per kūno kalbą, naudojant gestus, veido išraiškas, mėgdžiojimą, akių kontaktą ar kitas alternatyvias komunikacijos formas, leidžiančias išreikšti savo norus, poreikis, mintis ir idėjas.
- Žaidimo įgūdžiai. Savanoriškas įsitraukimas į motyvuojančią veiklą, kuri paprastai siejama su malonumu ir pomėgiais, gali būti, bet nebūtinai, orientuota į tikslą.
- Savireguliacija. Gebėjimas socialiai priimtiniu būdu gauti, išlaikyti ir keisti savo emocijas, elgesį, dėmesį ar aktyvumo lygį, tinkantį konkrečiai situacijai išspręsti ar užduočiai atlikti.
- Vykdomo funkcijos. Aukštesnio lygio samprotavimai ir mąstymo įgūdžiai.
- Planavimas ir stebėjimas. Nuoseklus, daugiapakopis užduoties atlikimas ar veiklos, siekiant iš anksto apibrėžto rezultato.

Organizacija „Bendradarbiavimas dėl akademinio, socialinio ir emocinio mokymosi“ (angl. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) išskiria penkias pagrindines socialines kompetencijas, įgyjamas organizuojant socialinį ir emocinį mokymąsi (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. **Socialinės kompetencijos** (sudaryta darbo autorės, remiantis organizacija „Bendradarbiavimas dėl akademinio, socialinio ir emocinio mokymosi“, 2019)

Socialinių kompetencijų pavadinimas	Kompetencijos paaiškinimas
Savimonė	Gebėjimas tiksliai atpažinti savo emocijas ir mintis bei jų įtaką elgesiui. Tai apima aiškų savo stiprybių ir trūkumų vertinimą bei pagrįstą pasitikėjimą savimi ir optimizmą
Savireguliacija	Gebėjimas efektyviai reguliuoti savo emocijas, mintis ir elgesį skirtingose situacijose. Tai apima streso ir veiksmų valdymą, savęs motyvavimą ir užsibrėžimą siekti asmeninių ir akademinų mokymosi tikslų
Socialinis sąmoningumas	Gebėjimas suprasti ir įsijausti į įvairiapusę kultūrą, suvokti socialines ir etines elgesio normas bei atpažinti šeimos, mokyklos ir bendruomenės resursus ir palaikymą
Santykiai	Gebėjimas užmegzti ir palaikyti sveikus ir naudingus santykius su įvairiais asmenimis ir grupėmis. Tai apima bendravimą, aktyvų klausymąsi, bendradarbiavimą, atsparumą netinkamam socialiniam elgesiui, konstruktyvias derybas sprendžiant konfliktus ir pagalbos ieškojimą bei teikimą, kai to reikia
Atsakingas sprendimų priėmimas	Gebėjimas konstruktyviai pasirinkti asmeninę elgseną ir socialinę sąveiką, atsižvelgiant į etikos standartus, saugumą, socialines normas, realų įvairių veiksmų pasekmių vertinimą, savo ir kitų gerovę

S. N. Elliott, J. R. Frey ir M. Davies (2015) išskiria septynias pagrindines socialines kompetencijas, darančias įtaką asmenybės ir mokymosi rezultatams. Prie anksčiau išvardintų penkių kompetencijų pridamas bendravimas ir bendradarbiavimas. Ugdant ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinius įgūdžius svarbiausia yra vienodas ar bent jau panašus mokytojų ir tėvų socialinio elgesio supratimas, elgesys ir vaikui keliami lūkesčiai. Jeigu šie elementai nesutampa, mokykliniame amžiuje vaikui būna sunku: suprasti ir sekti nurodymų; elgtis gerai, kai yra neprižiūrimi; tinkamai elgtis su kitais vaikais, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus. Todėl ikimokykliniame amžiuje labai svarbus mokytojo ir tėvų bendravimas ir bendradarbiavimas vaiko ugdymo klausimais, ypač bendras sutarimas ugdant socialinius įgūdžius.

S. N. Elliott (2017) apibrėžia dešimt požymių, rodančių vaiko socialinių įgūdžių brandą:

- Įsiklausymas į kitus.
- Nurodymų supratimas ir vykdymas.
- Grupės taisyklių laikymasis.
- Atsparumas bendraamžių netinkamoms įtakoms.
- Gebėjimas prašyti pagalbos.
- Dalyvavimas pokalbyje.
- Bendradarbiavimas su kitais.
- Savikontrolė konfliktinėse situacijose.
- Atsakingas elgesys su kitais.
- Kitų gerbimas.

Tarptautinės ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) atlikto tyrimo „Įgūdžiai socialiniam progresui“ (angl. Skills for Social progress) (2015) duomenimis Austrijoje, Belgijoje, Danijoje, Estijoje, Japonijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Islandijoje, Slovakijoje socialinis ir emocinis mokymas vyksta greta pagrindinių mokomųjų savybių, tokių kaip: savarankiškumas, atsakingumas, tolerancija, kritinis mąstymas ir tarpkultūrinis supratimas. Australija, Kanada, Čilė, Čekija, Suomija, Prancūzija, Graikija, Italija, Ispanija, Švedija, Šveicarija ir Turkija socialinį ugdymą sieja su neformalaus mokymo dalykais: sportu, menais, mokinių savivalda ir savanoriška veikla. Kitos šalys ugdo tradiciniu būdu ir socialinį lavinimą sieja su sveikatinimo ir fizinio aktyvumo, pilietiškumo, etikos ar religijos bei pasirenkamųjų dalykų programomis. Tačiau visos šalys pripažįsta, kad socialinis ugdymas daro įtaką vaiko ateičiai. Taigi, įvairių šalių švietimo sistemose akcentuojama socialinio ugdymo svarba, įvairiais būdais pripažįstama ir apibrėžiama skirtingo amžiaus vaikų ugdymo programose.

Išanalizavus socialinių įgūdžių sampratą, galima daryti prielaidą, kad tai yra mokymosi būdu įgyjami įgūdžiai, turintys įtakos tolimesniems vaiko akademiniams pasiekimams, profesinei veiklai ir asmeninio gyvenimo sėkmei. Ikimokykliniame amžiuje tinkamai formuojami socialiniai įgūdžiai kuria sąlygas vaiko gebėjimams išreikšti save, veikti kūrybiškai, kurti santykius su aplinkiniais, priimti

sprendimus konfliktinėse situacijose, valdyti savo veiksmus ir emocijas kritinėse situacijose. Šių įgūdžių formavimo procese svarbų vaidmenį atlieka tiek pedagogai, tiek vaikų tėvai. Todėl labai svarbus abiejų šalių bendradarbiavimas, kuriantis palankias sąlygas vaikų socialiniams įgūdžiams įgyti.

1.3. Tarptautinė savanorystė, kaip socialinių įgūdžių ugdymo galimybė

Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje (2001) savanorystė apibrėžiama kaip laisvu noru pasirinkta veikla, už kurią negaunamas finansinis atlygis ir kuri naudinga kitam žmogui, žmonių grupei ar visai visuomenei. Savanorystę lemia sąmoningas žmogaus noras atlikti tam tikrą darbą nesitikint už tai gauti materialinės naudos. Pagrindinis tokio žmogaus tikslas – padėti kitiems, siekti ne asmeninės, bet visuomeninės naudos. Tai laikoma viena prigimtinių žmogaus savybių: padėti kitiems, kad pats galėtų jaustis laimingas. Skiriamos kelios pagrindinės paskatos imtis savanorystės: altruizmas, visuomenės gyvenimo kokybės gerinimas (visos visuomenės gerovė reiškia ir kiekvieno jos nario asmeninę gerovę), užimtumas (savirealizacija, laisvalaikio praleidimo būdas), religiniai ar doriniai įsitikinimai (dauguma religinių dogmų skelbia, kad padėti kitiems yra dvasinė pareiga), socializacija.

K. Hurt (2013) teigia, kad savanoriška veikla sudaro sąlygas asmenybės brandai, patirties įgijimui, taip pat tai yra galimybė duoti naudą ir daryti įtaką priimančiai organizacijai bei formuoti socialiai atsakingą bendruomenę. Autorė (2013) akcentuoja savanorystės kuriamą galimybę įgyti ir tobulinti lyderystės kompetenciją, kuri bus reikalinga ateityje mokantis, studijuojant ar profesinėje veikloje. J. Corliss (2016) nuomone, nesvarbu, kur- ugdymo įstaigoje, globos namuose, senelių centre- yra atliekama savanoriška veikla, savanoriai pajunta emocinį atlygį už tai, kad paaukoja savo laiką. Mokslininkai T. Y. Lum ir E. Lightfoot (2005) tyrimais įrodė, kad vyresnio amžiaus žmogaus savanorystė duoda naudą ne tik bendruomenei, bet yra susijusi su geresniais fizinės ir psichinės sveikatos rezultatais. S. Watson (2013) akcentuoja, kad jaunesnio amžiaus savanoris, aukodamas savo laiką savanoriškai veiklai, užmezga ateičiai naudingus kontaktus, kuria socialinius santykius, jaučiasi labiau socialiai aktyvus, taip išvengia vienatvės ir depresijos. Savanoris savo pavyzdžiu formuoja jaunesniųjų vertybines nuostatas, empatiją, demonstruoja socialinių santykių mezgimo ir išlaikymo galimybes.

Mokslininkų A. E. Paine, M. Hill ir C. Rochester (2010) teigimu, yra daug savanorystės apibrėžimų, priklauso kuriame lygyje – vietos bendruomenėje, nacionaliniu ar tarptautiniu lygiu- ji atliekama. Tarptautiniu lygiu atliekama savanorystė skiriasi įgyjamomis socialinėmis – kultūrinėmis kompetencijomis. Lietuvos respublikos savanoriškos veiklos įstatyme (2011) Tarptautinė savanoriškos veiklos programa apibrėžiama kaip programa, įgyvendinama vykdant Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus ir kurioje nustatytos savanorių dalyvavimo, savanoriškos veiklos organizavimo ir finansavimo sąlygos.

Tarptautinės savanorystės Europos solidarumo korpuso (ESK) programos savanorystė – tai 18-30 metų jaunuolių nuo 2 savaitių iki 2 mėnesių užsienyje atliekama savanoriška veikla, kurios metu vyksta neformalusis ugdymasis. Tarptautinė savanoriška tarnyba galima socialiniuose, švietimo, kultūros, sporto, aplinkosaugos, žmogaus teisių ir kitose srityse, pelno nesiekiančiose organizacijose (Europos solidarumo korpuso programos vadovas, 2020). Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros duomenimis (2020) Europos solidarumo korpuso programos savanorišką tarnybą 2019-2020 mokslo metais atlieka 197 tarptautiniai savanoriai, iš jų 51 savanoriauja Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

C. Hatch (2018) teigimu, savanorio veikla ikimokyklinio ugdymo grupėje yra galimybė turėti pagalbą organizuojant ugdymo procesą. Savanoriais paprastai būna šeimos nariai (tėvai, seneliai, vyresni broliai ar seserys), taip pat vidurinių mokyklų mokiniai, kurie siekia susipažinti su ikimokyklinio ugdymo veiklomis. Šeimos nariai yra pirmieji ir pagrindiniai vaiko ugdytojai, jų buvimas ikimokyklinio ugdymo kasdienybėje padeda vaikui pamatyti ryšį tarp namų ir mokyklos. Šeimai tai galimybė matyti, kas vyksta įprastą vaiko dieną ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, padėti pedagogams mokant vaikus naujų dalykų, lydėti vaikus ugdymo(si) procese. Tarptautinio savanorio buvimas įstaigoje kuria sąlygas vaiko bendravimui ir bendradarbiavimui ne gimtąja kalba, suteikia galimybę pažinti skirtingas kultūras bei patirti kitose šalyse taikomus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo modelius.

Savanorystė Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose dar nėra tokia populiari kaip kitose šalyse, tačiau vis dažniau atrandama kaip teigiamą įtaką daranti veikla. Ž. Zazerskytės (2016) teigimu, savanoriai – vyresni mokyklinio amžiaus vaikai - padeda pedagogams organizuojant ikimokyklinio amžiaus vaikų užimtumą, ugdant vaikų socialines-emocines kompetencijas, dalyvaujant edukaciniuose užsiėmimuose. Savanoriai daro įtaką kasdieninėmis, rutininėmis veiklomis: seka vaikams pasakas, moko šokti ir dainuoti, sporti, mokytis socialinių įgūdžių (dalintis, atsiprašyti, padėti vienas kitam ir kt.). Savanorystė ikimokyklinio ugdymo įstaigos darbuotojų kolektyvui ir ugdytiniais – tai naujai atrastos galimybės, turtinančios ugdymo įstaigą prasminga patirtimi.

S. O'Malley-Smith (2017) teigimu, tėvų savanoriška veikla ikimokyklinėje įstaigoje yra nepakeičiama galimybė tėvams matyti vaiko dienos ritmą ugdymo įstaigoje, taip pat suteikti reikiamą pagalbą pedagogui. Socialinių įgūdžių ugdymą per tėvų savanorystę lemiantys veiksniai:

- Bendravimas su pedagogu. Tai yra būtina sąlyga, užtikrinanti maksimaliai kokybišką savanorystės veiklą. Tėvai, siekiantys atlikti savanorystę, pedagogams pristato savo stipriąsias puses, gebėjimus, kurie gali duoti daugiausia naudos vaiko ugdymo procese. Bendravimo metu užsimezga tarp tėvų ir pedagogo ryšys, darantis įtaką tolimesniam bendrų tikslų siekimui.

- Įsitraukimas į veiklas. Tėvų pagalba net ir rutininėse veiklose, kaip maisto išdalinimas ar pasakos skaitymas, duoda pridėtinę naudą vaiko ugdymui.
- Pagalba renginiuose. Ugdymo įstaigoje labai praverčia tėvų pagalba teminių renginių metu, išvykose, kurių metu tėvai padeda paruošti vaikus pasirodymams (šukuoja plaukus, piešia kaukes ir pan.). Veiklos metu užsimezga glaudesnis ryšys su vaikais.
- Kitų šeimos narių (senelių, tetų, dėdžių) įtraukimas į savanoriškas veiklas taip pat kuria pridėtinę vertę vaiko ugdymo procesui.

S. Navickaitės (2016) atlikto tyrimo „Europos savanorių tarnybos poveikio bendruomenėms“ duomenimis tarptautiniai savanoriai mažina bendruomenės ir „kitų“ jos narių atskirtį: savanoriai neturi išankstinio nusiteikimo ar nuomonės apie vietinius, tad bando užmegzti ryšį ir bendrauti su visais ir tais, kurie patiria socialinę atskirtį. Vietiniams tai yra tolerancijos ir supratingumo pavyzdys, iš kurio jie mokėsi.

J. D. Smith (1999) teigimu, įvairiose pasaulio vietose savanorystė atlieka labai skirtingas funkcijas- nuo socialinės iki aplinkosaugos sričių. Mokslininkas savanorystę apibrėžia kaip gyvenimo stiliaus pasirinkimą. Žmonės gali pasirinkti, leisti savo pinigus ir laiką savanoriškoje veikloje. Daug milijonų žmonių tai daro ir patvirtina dalyvavimo veikloje naudą. Savanorystė suteikia jiems pasitenkinimą atliekama veikla, kuria galimybę sutikti naujų draugų, įgyti naujų įgūdžių, pasitikėjimo savimi ir ugdyti pagarbą sau. Tai veikla, užtikrinanti socialinių kompetencijų tobulinimą, kurianti skurdo ir socialinės atskirties mažinimo galimybes.

Europos Solidarumo korpuso programos savanoriai įgyvendinami neformaliojo ugdymo veiklas ne tik įgyja naujų žinių ir gauna skirtingos patirties, bet ir savo turimais įgūdžiais dalijasi su kitais neformaliojo ugdymo dalyviais. Savanorystės pabaigoje jaunuoliai gauna sertifikatą – jaunimo pasą (angl. Youthpass), kuriame kartu su mentoriumi aprašo veiklų metu įgytas ar patobulintas aštuonių blokų kompetencijas: kalbų kompetenciją; asmeninės, socialinės ir mokymosi mokytis kompetencijas; pilietiškumo kompetenciją; verslumo kompetenciją; kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencijas; skaitmeninę kompetenciją; matematinių, gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos sričių kompetencijas; raštingumo kompetenciją. (Youthpass, 2019). Ž. Mažeikio (2018) teigimu, jaunuolis dalyvaudamas neformaliojo ugdymo veiklose ne tik įgyja žinių bei tobulina praktinius įgūdžius, bet ir aktyviai socializuojasi su kitais.

Anot I. Padkauskienės (2019), tarptautiniai savanoriai dalyvauja ugdymo veiklose, įstaigoje vykšančiuose renginiuose, lavina vaikų anglų kalbos žinias, ugdo tarpkultūriškumą, prisideda prie vaikų socialinių įgūdžių lavinimo. Taip pat prisistato savo šalis ugdytiniais, tėvams bei darbuotojams, tobulina savo profesinius įgūdžius, įgyja asmeninės patirties bei susipažįsta su Lietuvos švietimo sistemos ypatumais, šalies kultūra, mokosi lietuvių kalbos.

Apibendrinant galima teigti, kad autoriai teigiamai vertina savanoriškos veiklos daromą naudą tiek savanoriams, tiek juos priimančioms organizacijoms ir jų bendruomenėms. Savanorystės įgyvendinimas kuria sąlygas veiklas įgyvendinančių dalyvių kompetencijoms įgyti bei formuoja socialinius santykius tiek veiklą atliekančių, tiek naudą gaunančių dalyvių. Tarptautinių savanorių veikla sudaro galimybes tarpkultūriniam pažinimui, tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui bei socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymui.

2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Tyrimo tikslas – išanalizuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo galimybes tarptautinės savanorystės veiklomis.

Tyrimo metodika. Siekiant darbo tikslo buvo pasirinktas anoniminės internetinės apklausos metodas. Pasak I. Gaižauskaitės (2014), apklausos metodas yra vienas iš kiekybinių duomenų rinkimo metodų socialiniuose tyrimuose. Metodas pagrįstas metodologiniais principais, taisyklėmis ir procedūromis. Tyrimo metu atskleidžiamos sąajos tarp teorijos ir empirinių duomenų. Todėl prieš atliekant tyrimą buvo analizuojama įvairi literatūra, moksliniai šaltiniai, susiję su vaikų socialinių įgūdžių ugdymo galimybėmis. Informacijos analizė leido pasirinkti tinkamą tyrimo instrumentą bei interpretuoti tyrimo duomenis.

Tyrimui „Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymas tarptautinės savanorystės veiklomis“ atlikti buvo parengtos anoniminės anketos dviem respondentų grupėms – tarptautiniams savanoriams (1 priedas) ir ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvams (2 priedas). Ikimokyklinio ugdymo vaikų tėvų anoniminės anketinė apklausa vykdyta internetiniame portale www.apklausa.lt. Tėvų anketos nuoroda: <https://apklausa.lt/f/anketa-skirta-ikimokyklinio-ugdymo-vaiku-tevams-tarptautine-savanoryste-z6tqr9.fullpage>. Tarptautiniams savanoriams skirta anketa buvo siunčiama tiesiogiai savanoriams el. paštu.

Anketų įžanginėse dalyse nurodomas tyrimo tikslas, akcentuojamas apklausos anonimiškumas, supažindinama su tyrimo autoriumi. Tarptautinių savanorių anketos pagrindinę dalį sudaro 12 klausimų: 6 atviro tipo klausimai, 3 uždaro tipo klausimai su galimu vienu atsakymo pasirinkimu ir 3 uždaro tipo klausimai su galimais keliais atsakymų pasirinkimais. Tarptautinių savanorių anketos baigiamojoje dalyje – 3 demografiniai klausimai, skirti tiriamųjų lyčiai, išsilavinimui ir tarptautinės savanorystės projekto trukmei nustatyti. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų anketos pagrindinę dalį sudaro 11 klausimų: 5 atviro tipo klausimai, 3 uždaro tipo klausimai su galimu vienu atsakymo pasirinkimu ir 3 uždaro tipo klausimai su galimais keliais atsakymų pasirinkimais. Tėvams skirtos anketos baigiamąją dalį sudaro 2 demografiniai klausimai, skirti tiriamųjų lyčiai ir išsilavinimui nustatyti.

Tyrimo organizavimas. Tarptautiniams savanoriams skirta anketa buvo siunčiama tiesiogiai savanoriams el. paštu, ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvams skirtos anketos nuoroda buvo siunčiama el. paštu ugdymo įstaigoms, įgyvendinančioms Europos solidarumo korpuso programos projektus ir priimančioms tarptautinius savanorius tarnybai. Tyrimo metu gautų duomenų analizei buvo naudota Microsoft Office Excel (2016) kompiuterinė programa. Kiekybinių duomenų analizė atlikta, taikant kiekybinio turinio analizės (angl. content) metodą. Ši analizė vykdoma studijuojant įvairaus pobūdžio dokumentus. Analizėje atrankos elementai yra žodžiai, frazės, prasminiai vienetai, atskiri straipsniai, pagal kuriuos nustatomos kategorijos, išskiriami skaičiavimo vienetai, kategorijos dažniai (Pruskus,

2004). Tai sudaro sąlygas tiksliau analizuoti gautus duomenis ir argumentuotai juos apibendrinti. Susisteminius ir išanalizavus gautus rezultatus pateiktos išvados ir rekomendacijos.

Darbe naudojami sutrumpinimai: Ns=21 – tyrime dalyvavusių tarptautinių savanorių imtis ir Nt=88 – tyrime dalyvavusių ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų imtis.

Tyrimo imties charakteristika. Tarptautinių savanorių tyrime dalyvavo 21 respondentas, ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų tyrime – 88.

Atliekant tyrimą buvo svarbu nustatyti respondentų išsilavinimą, lytį ir tarptautinių savanorių projekto trukmę, nes šie duomenys gali turėti įtakos tyrimo problemai išsiaiškinti. Savanorių projekto trukmės nustatymas leido išsiaiškinti savanorių buvimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje trukmę. Respondentų projekto trukmei nustatyti buvo išskirti trys laikotarpiai: 2 sav. – 2 mėn., 3 – 6 mėn., 7 – 12 mėn. Tarptautinių savanorių projekto trukmės pasiskirstymas: 2 sav. – 2 mėn. – 1 (4,8 %), 3 – 6 mėn. 7 (33,3 %), 7 – 12 mėn. – 13 (61,9 %). Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą ir lytį pateikiamas 2 lentelėje.

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą ir lytį (Ns=21, %, Nt=88, %)

	Tarptautiniai savanoriai		Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai	
IŠSILAVINIMAS	Ns	%	Nt	%
Pradinis	-	-	-	-
Nebaigtas vidurinis	-	-	-	-
Vidurinis	2	9,5	10	11,4
Profesinis	-	-	16	18,2
Bakalauro laipsnis	16	96,2	44	50,0
Magistro laipsnis	1	4,8	14	15,9
Daktaro laipsnis	-	-	-	-
Neatsakė į klausimą	2	9,5	4	4,5
LYTIS	Ns	%	Nt	%
Vyras	4	19,0	14	15,9
Moteris	17	81,0	74	84,1

Duomenys rodo, kad dauguma (96,2 proc.) tyrime dalyvavusių tarptautinių savanorių turi bakalauro laipsnio išsilavinimą, 4,8 proc. savanorių – magistro laipsnio išsilavinimą, 9,5 proc. respondentų į šį klausimą neatsakė. Tyrime dalyvavusių tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą įvairesnis. Pusę (50,0 proc.) tyrime dalyvavusių tėvų yra įgiję bakalauro laipsnio išsilavinimą, šeštadalis (15,9 proc.) – magistro laipsnio išsilavinimą, daugiau nei penktadalis (18,2 proc.) – profesinio ugdymo, devintadalis (11,4 proc.) – vidurinio ugdymo išsilavinimą. 4,5 proc. tyrime dalyvavusių tėvų išsilavinimo nenurodė. Tikėtina, kad tarptautiniai savanoriai ir vaikų tėvai, turintys aukštesnį išsilavinimą, labiau supranta vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ikimokykliniame amžiuje svarbą ir mato socialinių įgūdžių įgijimo savanoriškomis veiklomis galimybes.

Analizuojant respondentų demografinius duomenis nustatyta, kad lyties požiūriu didžioji dalis (17 merginų savanorių, 74 ikimokyklinio amžiaus vaikų mamos) tyrime dalyvavusių respondentų yra moteriškos lyties, vyrų – mažuma (4 savanoriai vaikinai, 14 tėčių).

3. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMO GALIMYBES TARPTAUTINĖS SAVANORYSTĖS VEIKLOMIS EMPIRINIS TYRIMAS

3.1. Tarptautinių savanorių apklausos rezultatų analizė

Siekiant išsiaiškinti tarptautinių savanorių požiūrį į ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą tarptautinės savanorystės veiklomis, pirmiausia tiriamųjų buvo prašyta pateikti pastebėtus ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius. Respondentų atsakymai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Savanorių pastebėti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai (Ns = 21)

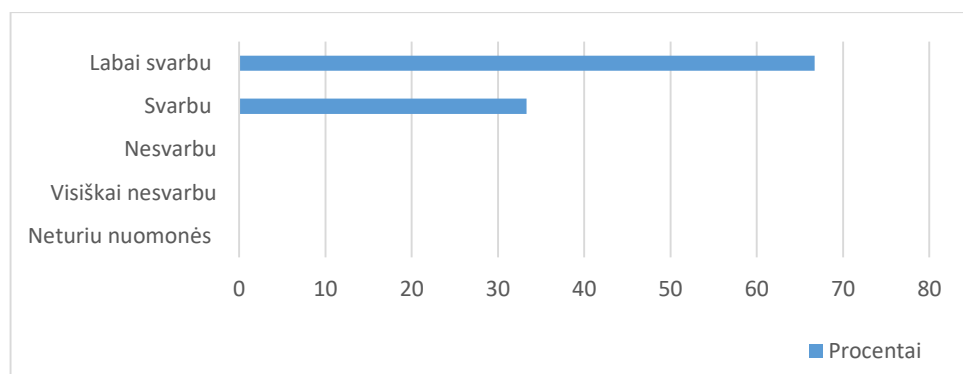
Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Intrapersonaliniai įgūdžiai	Klausymas	„Aktyviai klausosi temų, kurios jiems labai įdomios“, „išklauso kitų vaikų ir mokytojo nuomonės“.	6
	Emocijų reiškimas	„Grupės vaikai yra empatiški“, „įsijaučia, supranta, kai kam nors liūdna / skauda“, „stengiasi apsikabinti, jeigu kas nutinka“.	4
	Pagarba	„Atsargus elgesys su jaunesniais“, „gražios elgesio manieros su vyresniais“, „grupėje mokosi elgtis pagarbiai vieni su kitais ir suaugusiais“, „seka, vykdo nurodymus“.	4
	Domėjimasis	„Domisi matematikos mokslais, patinka skaičiuoti“, „stengiasi kalbėti užsienio kalba“, „mėgsta sportuoti“, „stengiasi gražiai šokti“.	2
	Prisitaikymas	„Jaunesni grupės vaikai greičiau prie kitų prisitaiko, nors jie yra mažiau kalbūs“.	1
Tarpasmeniniai įgūdžiai	Bendradarbiavimas su kitais vaikais	„Žaidžia vieni su kitais“, „kartu žaidžia“, „žaisdami daug kalba vieni su kitais, pasakoja istorijas“, „gerai sekasi sutarti vieniems su kitais“, „vaikai gali žaisti kartu, nesiginčydam vieni su kitais“, „būdami kartu įgyja bendravimo įgūdžių“, „geba komandoje siekti bendro tikslo“, „stengiasi sukurti santykius – k pirmąsias draugystės grupes ir jas išlaikyti per visus metus“.	16
	Bendravimas su suaugusiais	„Seka mokytoją, kartu žaidžia“, „geba išreikšti save, pasakyti ko nori suaugusiems“, „neverbaliniai įgūdžiai“, „verbalinis ir neverbalinis bendravimas“, „stengiasi bendrauti su visais“.	5
	Dalijimasis	„Keitimasis maistu“, „dalijasi žaislais“, „vaikai geba žaisti dalydamiesi žaislais ar mokymosi medžiaga“, „būdami kartu neišvengiamai įgyja dalijimosi įgūdžių“.	6
	Pagalba	„Vyresni (4–5 metų) vaikai padeda jaunesnėms (2-3 metų) grupės vaikams“, „gina draugą“, „rūpinasi vieni kitais“.	3
	Konfliktų sprendimas	„Geba derėtis ir kalbėti apie kilusius konfliktus“.	1

S. Grant, L. S. Hamilton L. S. (2017) skirdami socialinių įgūdžių kompetencijas į intrapersonalines (sąžiningumas, iniciatyvumas, lankstumas, savireguliacija ir kt.) ir tarpasmenines (bendravimas, bendradarbiavimas, konfliktų sprendimas ir lyderystė) akcentuoja, kad kai kurie socialiniai įgūdžiai gali būti priskiriami tiek prie intrapersonalinių, tiek prie tarpasmeninių įgūdžių,

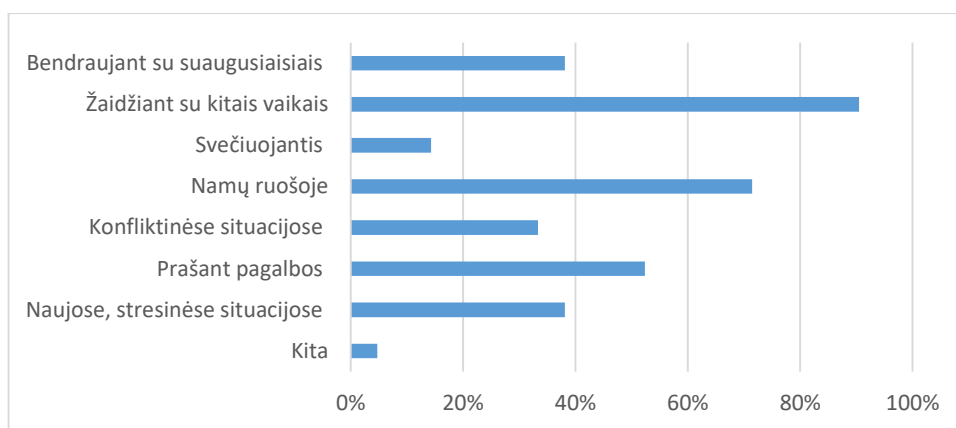
pavyzdžiui, atsakingas sprendimų priėmimas sprendžiant konfliktines situacijas, savivoka veikiant su kitais, susivaldymas, socialinis sąmoningumas, bendravimo įgūdžiai. Įvertinus apklausoje dalyvavusių tarptautinių savanorių įvardintus vaikų socialinius įgūdžius (žr. 3 lentelę), išskirtos dvi kategorijos – asmeniniai ir tarpasmeniniai socialiniai įgūdžiai, dvylika subkategorijų: klausymas, emocijų reiškimas, pagarba, domėjimasis, prisitaikymas, bendradarbiavimas su kitais vaikais, bendravimas su suaugusiais, dalijimasis, pagalba, konfliktų sprendimas. Daugiau nei trys ketvirtadaliai (16) atsakiusiųjų akcentavo bendradarbiavimo su kitais vaikais įgūdžius. Po 6 kartus buvo išskiriamas klausymas ir dalijimasis. Mažiau nei ketvirtadalis respondentų (5) teigia, kad pastebi vaikų bendravimo su suaugusiais įgūdžius. Beveik penktadalis (4) apklaustų savanorių pastebi emocijų reiškimo ir pagarbos įgūdžius. Apklausoje dalyvavusių tarptautinių savanorių pastebėjimu, ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi bendradarbiavimo tarpusavyje ir su suaugusiais žmonėmis įgūdžiais, gebėjimu klausytis ir dalintis, reiškia emocijas ir yra empatiški. Panašiai ikimokyklinio amžiaus vaikų turimi socialiniai įgūdžiai skiriami ir mokslinėje literatūroje (Berns 2009, Juodaitytė 2003 ir kt.).

N. Oguejiofo (2018) teigimu, labai svarbu ugdytiniai vaiko socialinius įgūdžius dar ikimokykliniame amžiuje. Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti tarptautinių savanorių nuomonę, *ar svarbu ugdyti socialinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje?* (žr. 1 pav.).

1 pav. Socialinių įgūdžių ugdymo svarba ikimokykliniame amžiuje (Ns = 21, %)

Daugumos tarptautinių savanorių (66,7 proc.) nuomone, ugdyti vaiko socialinius įgūdžius yra labai svarbu. Trečdalis respondentų (33,3 proc.) mano, kad ugdyti gebėjimus yra svarbu. Gauti rezultatai leidžia teigti, kad vaikų socialinių įgūdžių ugdymas ikimokykliniame amžiuje yra labai svarbus. S. A. Denham (2015) teigimu, socialiniai įgūdžiai leidžia vaikui bendrauti ir bendradarbiauti tiek su kitais vaikais, tiek su suaugusiais, sudaro tinkamas sąlygas vaiko asmenybės raidai, geresnėms ugdymosi rezultatams. Todėl tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokiose veiklose labiausiai pasireiškia ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai. Apklaustųjų atsakymai pateikti 2 paveiksle.

2 pav. **Veiklos ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti (Ns = 21, %)**

Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Tyrimo duomenys rodo, kad dauguma (90,5 proc.) apklaustų tarptautinių savanorių mano, kad ikimokyklinio amžiaus vaiko socialiniai įgūdžiai labiausiai atsiskleidžia žaidžiant su kitais vaikais. Mažiau nei trys ketvirtadaliai (71,4 proc.) tarptautinių savanorių akcentavo, kad vaikų socialiniai įgūdžiai labiausiai išryškėja grupėje atliekant ruošos darbus. Daugiau nei pusė (52,4 proc.) respondentų išskyrė pagalbos prašymą, po daugiau nei trečdalį (38,1 proc.) savanorių nurodė vaikų bendravimą su suaugusiaisiais ir naujas, stresines situacijas. Vienas respondentas (4,8 proc.), pasirinkęs atsakymo variantą „kitas“, nurodė komandinį sportą, kuris, jo nuomone, yra labai svarbus vaiko socialinių įgūdžių ugdymo procesui, nes „komandiniame sporte vaikas ugdomi bendravimo, veikimo komandoje ir grupinės atsakomybės įgūdžius“.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar savanoriai pastebi, kokių socialinių įgūdžių ikimokyklinio amžiaus vaikų grupėje labiausiai trūksta. Respondentų atsakymai pateikiami 4 lentelėje.

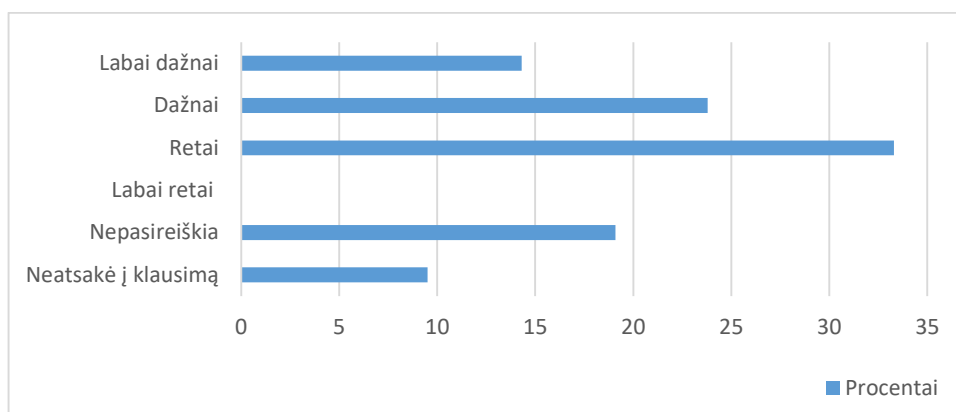
4 lentelė. **Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas (Ns = 16)**

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Socialiniai įgūdžiai	Klausymas	„Negeba sekti nurodymų“, „nemoka aktyviai klausytis“, „nekoncentruoja dėmesio“.	3
	Savanaudiškumas	„Žino, ko nori, ir egoistiškai siekia tikslo“, „nevertina kitų vaikų norų ir poreikių“.	2
	Saviraiška	„Nemoka išreikšti savęs, sunkiai sekasi bendrauti su suaugusiaisiais“, „nesiseka susidraugauti su kitais vaikais“, „nepalaiko akių kontakto“, „yra neaktyvus, uždaras“, „negeba įsitraukti į bendras veiklas“.	7
	Grupinis darbas	„Nesiseka bendradarbiauti“, „nepavyksta dalintis daiktais, konfliktuoja dėl jų“, „neieško bendro sprendimo, nesileidžia į kompromisus“.	3
	Empatija	„Nesigilina į kitų jausmus, neužjaučia kitų“.	1

Respondentų pastebėti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumai suskirstyti į 5 subkategorijas: klausymą, savanaudiškumą, saviraišką, grupinį darbą, empatiją. 16 apklaustųjų nuomonė pateikiama 4 lentelėje. Beveik ketvirtadalis (5) respondentų teigė nepastebėję, kad vaikams

trūktų socialinių įgūdžių. Respondentai, pateikę nuomonę apie trūkstamus ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius, nurodė po vieną atsakymą, Mažiau nei pusė (7) tarptautinių savanorių teigė, kad vaikams trūksta saviraiškos įgūdžių, mažiau nei penktadalis (3) respondentų nurodė, kad trūksta klausymo ir grupinio darbo įgūdžių.

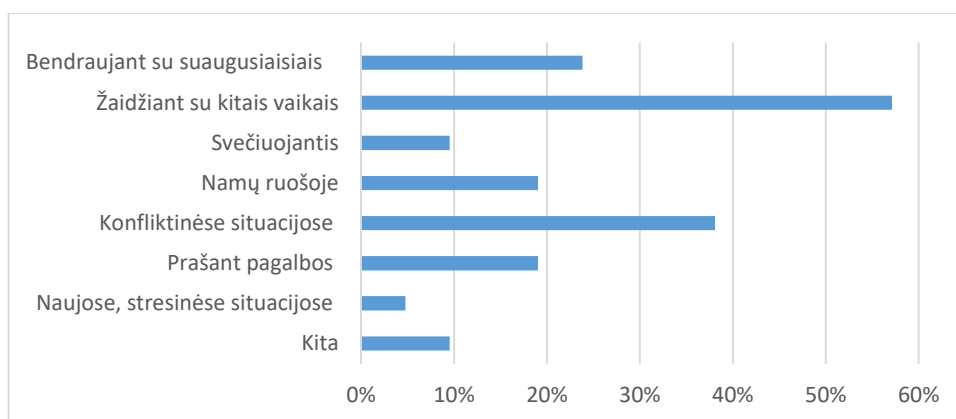
Siekiant nustatyti, kaip dažnai savanoriai pastebi vaikų socialinių įgūdžių trūkumą, respondentų buvo klausama, *kaip dažnai ikimokyklinėje grupėje pasireiškia vaikų socialinių įgūdžių trūkumas?* (žr. 3 pav.).

3 pav. **Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumo dažnumas (Ns = 21, %)**

Gauti duomenys rodo, kad trečdalis (33,3 proc.) respondentų retai atkreipia dėmesį, kad vaikams trūktų socialinių įgūdžių. Mažiau nei ketvirtadalis (23,8 proc.) apklaustųjų teigia, kad dažnai pastebi ugdytinius, kuriems trūksta socialinių įgūdžių. Septintadalis (14,3) atklaustų tarptautinių savanorių pažymi, kad vaikams labai dažnai trūksta socialinių įgūdžių. 2 (9,5 proc.) respondentai atsakymo nepateikė (1 savanoris, tarnybą atliekantis nuo 2 sav. iki 2 mėn., ir 1 savanoris, nuo 3 mėn. iki 6 mėn.), 57 proc. (4 iš 7) savanorių, tarnybą atliekančių nuo 3 iki 6 mėn., teigė, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas nepasireiškia. Galima daryti prielaidą, kad savanoriai, kurie atlieka trumpalaikę tarnybą (2 sav. – 2 mėn.) arba ilgalaikę tarnybą iki 6 mėnesių, turi mažiau patirties ir įgūdžių stebėdami vaikų socialinius įgūdžius ir jų trūkumo pasireiškimą, negu savanoriai, kurie tarnybą atlieka nuo 7 mėn. iki 12 mėn.

Siekiant išsiaiškinti, kur labiausiai pasireiškia vaikų socialinių įgūdžių trūkumas, tiriamųjų buvo prašoma nurodyti, *kokiose situacijose labiausiai pasireiškia ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas?* (žr. 4 pav.).

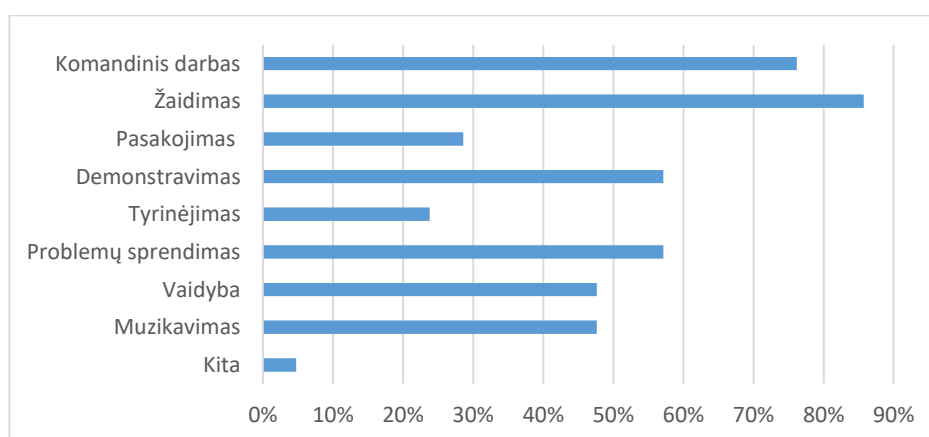

4 pav. Situacijos, kai labiausiai pasireiškia vaikų socialinių įgūdžių trūkumas (Ns = 21, %)

Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Tyrimo duomenys rodo, kad daugiau nei pusę tarptautinių savanorių (57,1 proc.) mano, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas labiausiai pasireiškia vaikui žaidžiant su kitais vaikais. Daugiau nei trečdalis (38,1 proc.) savanorių akcentavo, kad vaikų socialinių įgūdžių trūkumas ryškus konfliktinėse situacijose. Mažiau nei ketvirtadalis (23,8 proc.) respondentų išskyrė bendravimą su suaugusiaisiais. 2 respondentai (9,5 proc.), pažymėjo atsakymo variantą „kitas“, komentaruose 1 respondentas nurodė, kad „nepastebi socialinių įgūdžių trūkumo“ ir 1 teigė, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas labiausiai pasireiškia, kai vaikai yra pavargę.

Didžioji dalis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje organizuojamų veiklų yra skirtos naujoms žinioms, įgūdžiams įgyti. Tyrimu norėta sužinoti, kokius ugdymo metodus, darbo būdus naudoja pedagogai, siekdami ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius (žr. 5 pav.).

5 pav. Pedagogų naudojami metodai vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti (Ns = 21, %)

Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Didžioji dalis (85,7 proc.) apklaustų tarptautinių savanorių teigė, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti pedagogai renkasi žaidimo metodą. Daugiau nei trys ketvirtadaliai (76,2 proc.) respondentų nurodė komandinio darbo metodą. Daugiau nei pusė (57,1

proc.) tiriamųjų pažymėjo, kad pedagogai renkasi problemų sprendimo metodą, ir tiek pat respondentų (57,1 proc.) išskyrė demonstravimo metodą. Muzikavimo ir vaidybos metodus nurodė po mažiau nei pusė (47,6 proc.) tarptautinių savanorių. 28,6 proc. respondentų pažymėjo pasakojimo metodą ir 23,8 proc. respondentų nurodė tyrinėjimą. 4,8 proc. respondentų pasirinko „kita“ ir nurodė „šoki“.

Gauti rezultatai atskleidžia, kad tarptautinių savanorių išskirtas žaidimo metodas yra svarbus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo procese. Pasak L. Šapienės ir A. Želionienės (2018), žaidžiant formuojasi vaiko komandinio darbo įgūdžiai, ugdoma valia, lavinama vaizduotė. Tačiau pedagogas norėdamas žaidimą naudoti ugdymo procese turi mokėti tinkamai jį taikyti, jis turi leisti plėtotis savarankiškam žaidimui, pakreipiant jį reikiama ugdymui linkme. Per žaidimus galima stebėti vaiko pažangą. Tinkamai organizuojamas žaidimas sudaro sąlygas vaikams mokytis spręsti konfliktus.

Siekiant išsiaiškinti, kokiose veiklose tarptautiniai savanoriai prisideda prie ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo, jaunuolių buvo klausiama, *kaip jūs prisidedate prie vaikų socialinių įgūdžių ugdymo?* (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Savanorių pagalba ugdant vaikų socialinius įgūdžius (Ns = 21)

Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Savanorių veikla	Žaidimas kartu	„Kartu žaidžiam“, „aš jiems skaitau“, „praktikuoju vaidmenų žaidimus“, „sukuriu sąlygas, kad jie mokytųsi klausyti vieni kitų, (pavyzdžiui, vienas mano vaikas moka rusų kalbą, paaiškinu žaidimą jam rusiškai ir paprašiau jo išversti kitiems vaikams. Jis mane nustebino, kai privertė kitus jo klausytis“, „suteikiu jiems atsakomybę“.	11
	Mokymas	„Mokau vaikus tinkamo elgesio“, „mokau mokėjimo mokytis“, „sukuriame saugias sąlygas vaikams patiems išspręsti problemas“, mokome vaikus problemų sprendimo“, „mokau dalijimosi įgūdžių“, „įsitraukiu mokant empatijos“, „mokome motyvacijos“, „skatinu, mokau vaikus kelti klausimus“, „mokau naujų dalykų, svarbu pačiam išlikti kantriam“.	9
	Savalaikė pagalba	„Stebiu vaikų interesus“, „padedu vaikams“, „stebiu vaikus, padedu, kuriems labiausiai reikia pagalbos“, „stebiu vaikus žaidžiančius, padedu, jeigu jiems kažkas nepavyksta“, „tarpininkauju konfliktinėse situacijose (kas eina pirmas, kas pirmas žaidžia su norimu daiktu ir pan.)“, „neleidžiu vaikams muštis“, „padedu nusiraminti, kai verkia ar šaukia“.	7
	Bendravimas, bendradarbiavimas	„Bendraujame“, „bendradarbiaujame“, „daug kalbame“, „svarbu užmegzti kontaktą, leisti priprasti vaikui prie naujo žmogaus grupėje“.	7
	Edukaciniai užsiėmimai	„Kartu sportuojame“, „organizuoju mokomuosius žaidimus“, „organizuoju veiklas komandinio darbo įgūdžių ugdymui“, „įsitraukiu į vaikų bendradarbiavimo ugdymo užsiėmimus“.	7
	Taisyklių kūrimas	„Susitariame dėl žaidimo taisyklių, pavyzdžiui, kiek laiko kiekvienas vaikas gali suptis sūpynėse“, „dažnai perspėju, kad būtų malonūs vienas kitam“, „primenu laikytis taisyklės be leidimo neimti kitų vaikų žaislų“.	2
	Naujų priemonių gamyba	„Kuriu priemones, žaidimus, palengvinančius vaikų įsitraukimą ir socializaciją“.	1

Tarptautinių savanorių veikla, ugdant vaikų socialinius įgūdžius, suskirstyta į 7 subkategorijas: žaidimo kartu, mokymosi, savalaikės pagalbos, bendravimo ir bendradarbiavimo, edukacinių užsiėmimų, taisyklių kūrimo, naujų priemonių gamybos. 21 apklaustasis pateikė savo nuomonę (žr. 4 lentelę). Tyrimo duomenys rodo, kad kiek daugiau nei pusė (11) tarptautinių savanorių prisideda ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius kartu su vaikais žaisdami. Mažiau nei pusė (9) respondentų pažymėjo ugdantys vaikų socialinius įgūdžius mokydami juos „tinkamo elgesio“, „problemų sprendimo“, „empatijos“ ir pan. Trečdalis tarptautinių savanorių (7) nurodė ugdantys vaikų socialinius įgūdžius bendraudami ir bendradarbiaudami su vaikais, organizuodami jiems edukacinius užsiėmimus ir suteikdami jiems savalaikę pagalbą. Dešimtadalis (2) respondentų teigė, kad ugdo vaikų socialinius įgūdžius per susitarimus, taisyklių kūrimą ir jų laikymąsi.

Ugdant vaikų socialinius įgūdžius tarptautinių savanorių veiklomis, svarbu išsiaiškinti savanorių patiriamus sunkumus. Gauti rezultatai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. **Tarptautinių savanorių sunkumai ugdant vaikų socialinius įgūdžius (Ns = 19)**

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Patiriami sunkumai	Vaikų netinkamas elgesys	„Vaikų pavydas“, „kai jie įsitikinę, kad jie teisūs ir nusipelno geresnio nei kitas vaikas, su kuriuo kovoja“, „sunku įtikinti, kad visi turi tas pačias teises ir pareigas“, „netikėtos, netinkamos reakcijos“, „neturėjimas dalijimosi įgūdžių“, „vaikų muštynės“, „empatijos stoka“, „verkimas iš savanaudiškumo, siekiant manipuliuoti“, „jei vaikas nenori bendrauti su grupės draugais ir jaučia stresą kalbėdamas prieš grupę, dirbti sunku“, „yra atvejų, kai vaikai neturi jokio noro kalbėti su pedagogu, jie šaukia, verkia ir negali valdyti savo emocijų. Toks elgesys turi įtakos jų bendravimui su grupės draugais“.	10
	Komunikacija lietuvių kalba	„Komunikacija lietuvių kalba“, „nemokėjimas lietuvių kalbos“, „vienintelis mano sunkumas, su kuriuo susiduriu, yra lietuvių kalba“, „labai sunku reikšti savo idėjas užsienio kalba“, „kalbos barjeras“.	5
	Vaikų motyvacijos stoka	„Kartais vaikai atsisako įsitraukti į veiklas“, „paprastai jie pasirenka, ką nori daryti patys, todėl pasitaiko, kad nenori manęs klausyti, kai organizuoju veiklą“, „kartais jie nesiklauso“.	4
	Savanorių patirties stoka	„Man buvo sunku susitvarkyti su vaikais, kartais prarandu kontrolę, nes nesu labai patyrusi darbe su vaikais“.	1

Tarptautinių savanorių sunkumai, patiriami ugdant vaikų socialinius įgūdžius, suskirstyti į 4 subkategorijas: vaikų netinkamas elgesys, komunikacija lietuvių kalba, vaikų motyvacijos stoka, savanorių patirties stoka. 19 apklaustųjų nuomonė pateikiama 6 lentelėje. Daugiau nei šeštadalis (3) respondentų pažymėjo, kad ugdydami vaikų socialinius įgūdžius nepatiria sunkumų. Daugiau nei pusė (10) tarptautinių savanorių teigė, kad pagrindinis kylantis sunkumas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius yra netinkamas vaikų elgesys. Daugiau nei ketvirtadalis (5) respondentų nurodė komunikacijos lietuvių kalba iššūkį. Daugiau nei penktadalis (4) respondentų išskyrė vaikų motyvacijos veiklai stoką. Vienas respondentas nurodė darbo su vaikais patirties stoką.

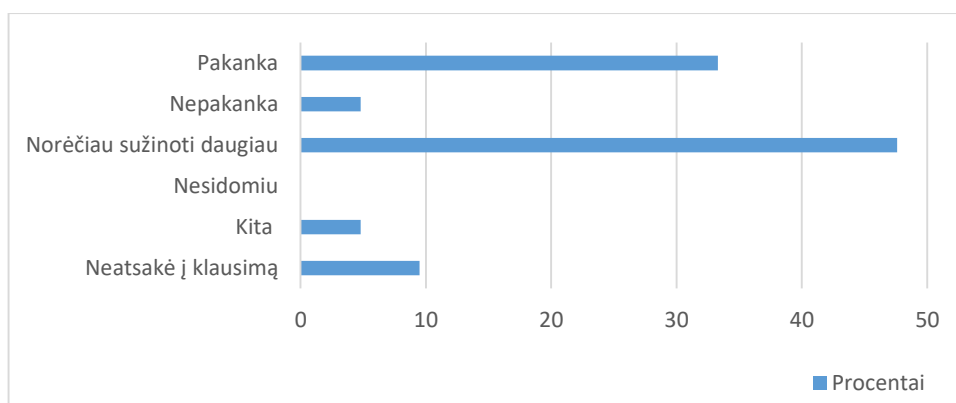
Siekiant išsiaiškinti, kaip tarptautiniai savanoriai sprendžia vaikų socialinių įgūdžių ugdymo sunkumus, savanorių prašyta nurodyti problemų sprendimo būdus (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Tarptautinių savanorių problemų sprendimo būdai ugdant vaikų socialinius įgūdžius (Ns = 20)

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Problemų sprendimo būdai	Bendravimas su vaikais	„Kūno kalba“, „kalbu su jais, išaiškinu problemą arba parodau problemos sprendimo būdą“, „kalbuosi ir juos iš klausau“, „pokalbis ir gero pavyzdžio rodymas“, „savo pavyzdžiu rodau gerą elgesį, padedu mokytis dalytis“, „bendrauju“, „naudoju neverbalinio bendravimo įgūdžius“, „pirmiausia turėtume gerai išsiaiškinti vaiko charakterį ir vėliau pradėti spręsti jo / jos sunkumus. Kai kurie vaikai gali lavinti socialinius įgūdžius kalbėdami, kai kuriems vaikams reikia pavyzdžio – jei aš klausau mokytojo, jis taip pat klausys, arba jei aš laikysiuosi kai kurių taisyklių, jis taip pat laikysis“.	8
	Aplinkinių pagalba	„Kreipiuosi pagalbos į pedagogą arba pedagogo padėjėją“, „parašau pedagogo pagalbos, kuris man paaiškina, ką turiu daryti, kai vaikai vienas ant kito šaukia arba kai jie atsisako žaisti kartu“, „visada šalia yra pedagogas arba jo padėjėjas“.	5
	Savireguliacija	„Stengiuosi būti rami ir kantri, niekada nebūnu pikta su vaikais, nes tai yra neteisingas pavyzdys“, „stengiuosi išlikti kantrus“, „elgiuosi su visais vienodai“, „į visus juos vienodai kreipiu dėmesį“.	4
	Įdomios veiklos	„Organizuojų jiems patrauklius žaidimus“, „daru jiems kažką įdomaus“, „bandau surasti jiems įdomių temų ir iš klausau jų nuomonę apie tai“.	3

Tarptautinių savanorių problemų sprendimo būdai ugdant vaikų socialinius įgūdžius suskirstyti į 4 subkategorijas: bendravimo su vaikais, aplinkinių pagalbos, savireguliacijos, įdomių veiklų. 20 apklaustųjų pateikė savo nuomonę (žr. 7 lentelę). 1 respondentas teigė, kad patiriamų problemų neišsprendžia. Du penktadaliai (8) respondentų teigė, kad vaikų socialinių įgūdžių ugdymo sunkumus jie sprendžia bendravimo su vaikais būdu. Ketvirtadalis (5) tarptautinių savanorių nurodė, kad kreipiasi pagalbos į grupės pedagogą arba pedagogo padėjėją. Penktadalis (4) respondentų teigė, kad ugdant vaikų socialinius įgūdžius labai svarbu yra savireguliacija, todėl savanoriai daug dėmesio skiria savo emocijoms valdyti. Beveik septintadalis (3) savanorių nurodė, kad įdomios veiklos organizavimas padeda susidoroti su vaikų socialinių įgūdžių ugdymo sunkumais.

Apklauskos metu siekta išsiaiškinti, ar tarptautiniams savanoriams pakanka žinių apie ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą. Atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 6 pav.

6 pav. Tarptautinių savanorių žinių apie vaikų socialinių įgūdžių ugdymą pakankamumas (Ns = 21, %)

D. Frick (2008) teigimu, nėra taip svarbu, kad savanoris turėtų pedagoginį išsilavinimą, nes bet koku atveju grupėje jis neprisiima atsakomybės už vaiką. Tačiau savanorio daroma įtaka į vaiko socializacijai plėtoti yra akivaizdžiai pastebima. Taip pat savanoriai yra puikūs pedagogo pagalbininkai kuriant naujas vaikų ugdymo priemones, ruošiant dekoracijas darželio šventėms.

Tyrimo duomenys rodo, kad mažiau nei pusė (47,6 proc.) respondentų norėtų daugiau sužinoti apie ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą. Trečdalis (33,3 proc.) tarptautinių savanorių teigė, kad jiems žinių pakanka. 9,5 procentai tiriamųjų į klausimą neatsakė.

Tarptautinių savanorių noras sužinoti daugiau, tobulėti, įveikti sunkumus, ugdant vaikų socialinius įgūdžius, skatina juos domėtis vaikų ugdymo specifika. Todėl respondentų teirautasi, kokias galėtų pateikti kitiems tarptautiniams savanoriams rekomendacijas, kurios padėtų sėkmingiau ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius savanoriškomis veiklomis (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Tarptautinių savanorių rekomendacijos ugdant vaikų socialinius įgūdžius (Ns = 21)

Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Tarptautinių savanorių rekomendacijos ugdant vaikų socialinius įgūdžius	Motyvacija dirbti su vaiku	„Atviras bendravimas, empatija, motyvacija“, „svarbu domėtis vaikų interesais“, „domėkitės vaikais“, „išsiaiškinkite apie darželį, gaukite kuo daugiau informacijos apie kiekvieną vaiką, kad galėtumėte vėliau užmegzti glaudų ryšį, tapti bendruomenės dalimi“, „klausykite vaikų ir išgirskite, ką jie sako“, „tiesiog būkite aktyvus ir drąsus, net paprasčiausias žaidimas ugdo vaikų socialinius įgūdžius ir duoda kažką naujo“, „bendraukite su vaikais, žaiskite ir būkite empatiški“, „paprasčiausias būdas yra žaisti su jais“.	7
	Veiklų organizavimas	„Organizuokite jiems daug komandinių žaidimų“, „parodykite jiems keletą eksperimentų, kad jie galėtų ką nors naujo išmokyti“, „žiūrėkite kartu edukacinius – animacinius filmukus“, „kartu žiūrėkite vaikams skirtus filmukus, aptarkite juos“, „vaikai mėgsta žaisti ir šokti, todėl ieškokite veiklų, kuriomis galėtumėte juos sudominti, įtraukti visus vaikus“, „svarbiausia stenkitės suprasti vaikų interesus, pagal juos ieškokite žaidimų ir taikykite komandinį darbą. Jei veikla jiems bus įdomi, jie norės įsitraukti, bus lengviau ugdyti socialinius įgūdžius“.	6

		įgūdžius“, „dirbdami su vaikais stebėkite detales – kokie žaidimai, knygos, draugai jiems patinka. Pažindami vaikus galėsime jiems labiau padėti“.	
	Savireguliacija	„Būkite kantrūs ir padėkite jiems“, „nepykite ant jų ir niekada jiems to neparodykite“, „kantriai paaiškinkite dalykus ir problemas“, „vaikai turi savo nuomonę, todėl ne visada jūsų sprendimai yra patys geriausi, ieškokite kompromisų, kartais turite ir nusileisti“, „neskubėkite, būkite kantrūs ir nepamirškite, kad jie yra maži vaikai“.	4
	Pozityvus mąstymas	„Būkite geru pavyzdžiu, kalbėkite su kiekvienu vaiku“, „būkite atviri, juokitės, žaiskite – vaikai jausis patogiai ir pradės jus kopijuoti“, „būkite sąžiningi, klausykite, ką vaikai sako“, „paaiškinkite, parodykite vaikui, kaip jaučiasi kiti vaikai, jeigu jis elgiasi blogai“, „būkite entuziastingas, laimingas, atvirai mėstantis, aištingai mylintis savo darbą“.	4
	Pasiruošimas prieš atvykstant į projektą	„Dalyvaukite mokymuose apie vaikų ugdymą, socialinių įgūdžių tobulinimą“, „prieš atvykdami į projektą, skaitykite daugiau apie vaikus ir išmokite vaikams skirtų žaidimų“, „domėkitės literatūra, jūs turite žinoti, kaip su vaikais elgtis“.	2

Respondentų pateiktos rekomendacijos suskirstytos į 5 subkategorijas: motyvacijos dirbti su vaiku, veiklų organizavimo, savireguliacijos pozityvaus mąstymo, pasiruošimo prieš atvykstant į projektą. 21 apklaustasis pateikė savo nuomonę (žr. 8 lentelę). Trečdalis (7) tarptautinių savanorių siūlo domėtis vaikais, bendrauti ir stengtis išlaikyti motyvaciją dirbant su vaikais. Mažiau nei trečdalis (6) respondentų išskiria vaikams organizuojamų veiklų įvairumą ir gausą. Respondentams vienodai aktuali savireguliacija (4) ir pozityvus mąstymas (4). Tarptautinių savanorių manymu, visi vaikai mokosi iš suaugusiųjų, todėl svarbu rodyti gerą pavyzdį, šypsotis ir ieškoti kompromisų. Mažiausiai (2) tarptautinių savanorių rekomenduoja labiau domėti vaikų ugdymu dar prieš atvykstant į projektą.

Apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, kad tarptautiniai savanoriai pastebi ikimokyklinio amžiaus vaikų bendradarbiavimo tarpusavyje ir su suaugusiais žmonėmis įgūdžius, gebėjimą klausytis ir dalintis, reikšti emocijas ir būti empatiškais. Daugumos tarptautinių savanorių nuomone, yra labai svarbu ugdyti vaiko socialinius įgūdžius. Tyrimo duomenys rodo, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai ir jų trūkumas labiausiai pasireiškia žaidžiant su kitais vaikais. Daugiau nei trečdalis savanorių akcentavo, kad vaikų socialinių įgūdžių trūkumas ryškus konfliktinėse situacijose. Mažiau nei pusė tarptautinių savanorių teigė, kad vaikams trūksta saviraiškos įgūdžių, mažiau nei penktadalis nurodė, kad trūksta klausymo ir grupinio darbo įgūdžių. Didžioji dalis apklaustų respondentų nurodė, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti pedagogai renkasi žaidimo metodą. Daugiau nei pusė tarptautinių savanorių prisideda ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius žaidimą kartu su vaikais.. Mažiau nei pusė respondentų pažymėjo ugdatys vaikų socialinius įgūdžius mokydami juos „tinkamo elgesio“, „problemų sprendimo“ ir „empatijos“.

3.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų apklausos rezultatų analizė

M. Karklytės-Palevičienės (2019) teigimu, kiekvienam vaikui ypač svarbu išmokti elgesio kultūros ir išsiugdyti svarbias socialines kompetencijas (kantrybę, savikontrolę, savo ir kitų emocijų pažinimą, savarankiškumą, atsakomybę, gebėjimą spręsti problemas, empatiją), nulemiančias asmenybės raidą ir santykius su kitais žmonėmis. Tėvų pareiga yra formuoti teisingą vaikų pasaulėžiūrą ir elgesio kultūrą. Vaikystėje neišsiugdęs svarbių socialinių įgūdžių, suaugę žmonės patiria įvairių sunkumų – tiek emocinių (stresą, vienatvę, nepasitikėjimą savimi, depresiją ir kt.), tiek profesinėje srityje, tiek santykiuose (dažni konfliktai, negebėjimas megzti ir išlaikyti santykių ir pan.). Labai svarbu, kad vaikystėje, kada formuojasi asmenybė, tėvai ir kiti suaugusieji padėtų įgyti vaikui įgūdžių, reikiamų jo sėkmingai ateičiai. Todėl, siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų požiūrį į ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą tarptautine savanoryste, pirmiausia tiriamųjų buvo paprašyta įvardinti pastebėjimus, jų vaiko turimus socialinius įgūdžius. Respondentų atsakymai pateikiami 9 lentelėje.

9 lentelė. Tėvų pastebėti vaiko socialiniai įgūdžiai (Ns = 88)

Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

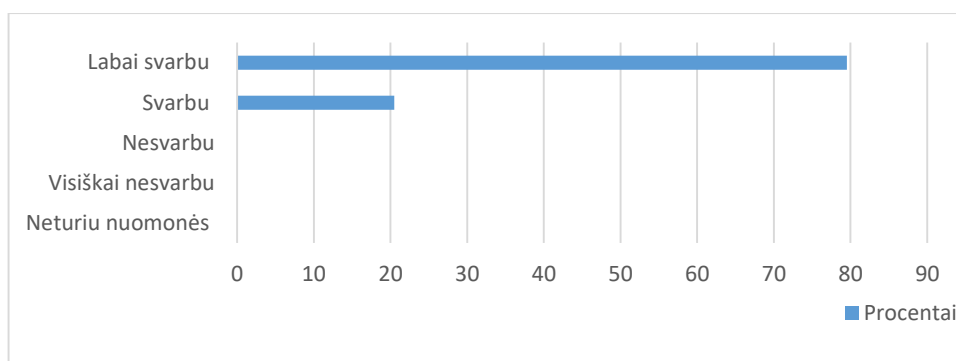
Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Intrapersonaliniai įgūdžiai	Emocijų reiškimas	„Atjauta, paguoda, draugiškumas“, „vaikas geba atskirti jausmus, supranta žodžio meilę prasmę, geba užjausti, skiria liūdesį nuo laimės“, „pagerėjo emocijų reiškimas“, „yra jautri kitiems“, „yra empatiška“.	17
	Pagarba	„Pagarba suaugusiajam“, „vaikas supranta žodžio pagarba prasmę“, „elgiama mandagiai, pagarbiai“, „yra paslaugus, tvarkingas, mandagiai bendraujantis su kitais“, „vaikas klausosi suaugusiųjų nurodymų, gerai elgiasi“.	15
	Savarankiškumas	„Vaikas savarankiškas“, „vaikas yra žingeidus, daugelį dalykų nori atlikti pats“, „pasitiki savimi, yra savarankiška“, „lengvai prisitaiko prie naujų situacijų“, „stengiasi laikytis taisyklių“, „mokosi būti drąsesnis“, „geba savarankiškai nusiplauti rankas, dantis, naudotis tualetu, susitvarkyti darbo vietą“, „geba priimti atsakomybę“.	14
	Domėjimasis	„Domėjimasis naujovėmis“, „domisi“, „viskas jam įdomu“, „viskuo domisi“, „domisi aplinkoje vykstančiais reiškiniais“.	5
Tarpasmeniniai įgūdžiai	Bendradarbiavimas su kitais vaikais	„Noras bendrauti su bendraamžiais“, „bendrauja ir bendradarbiauja su savo bendraamžiais“, „yra bendraujanti su kitais, lengvai užmezga kontaktą“, „yra draugiška kitiems vaikams, bendraudama elgiasi atsakingai“, „draugiškai bendrauja su kitais vaikais“, „mokosi bendradarbiavimo su vaikais“, „reiškiasi lyderystės gebėjimai, kai bendrauja su kitais vaikais“.	46
	Bendravimas su suaugusiaisiais	„Noras užmegzti ryšį su suaugusiais“, „drąsiau bendrauja“, „komunikabilus, norintis bendrauti“, „geba užmegzti kontaktą su kitu asmeniu ir jį palaikyti“, „nebijo svetimų žmonių“, „jaučiasi laisvumas bendravime su suaugusiais“, „mokosi	39

		bendravimo su suaugusiais“, „yra atviras, daug bendrauja su mumis, pasakoja, kas jam įdomu“.	
	Dalijimasis	„Draugiškai dalijasi žaidžiamais žaislais, nesipyksta“, „moka dalintis ir taikiai žaisti su vaikais“, „noriau bendrauja su kitais vaikais, dalinasi žaislais“, „moka dalintis su kitais“.	18
	Pagalba	„Geba rūpintis kitu“, „padeda namų ruošoje“, „padeda nuplauti vaisius, daržoves“, „yra paslaugus“, „padeda kitiems“, „padeda kasdieniniuose darbuose“.	15
	Konfliktų sprendimas	„Geba spręsti problemas“, „stebina, mokėjimas spręsti konfliktus“, „yra nekonfliktiškas, taikiai sprendžia problemas, pasveria savo veiksmus ir žodžius“.	9

Įvertinus apklausoje dalyvavusių ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų pastebėjus savo vaiko socialinius įgūdžius (žr. 9 lentelę), išskirtos dvi kategorijos: intrapersonaliniai įgūdžiai ir tarpasmeniniai įgūdžiai, ir devynios subkategorijos: emocijų reiškimas, pagarba, domėjimasis, savarankiškumas, bendradarbiavimas su kitais vaikais, bendravimas su suaugusiais, dalijimasis, pagalba, konfliktų sprendimas. Didžiąją dalį visų respondentų atsakymų sudaro tarpasmeninių santykių kategorijos teiginiai (127). Daugiau nei pusės (46) respondentų nuomone, jų vaikas turi bendravimo su kitais vaikais socialinių įgūdžių, mažiau nei pusė (39) akcentavo bendravimą su suaugusiais. Penktadalis (18) respondentų išskyrė dalijimosi įgūdžius, mažiau nei penktadalis (17) – emocijų reiškimą. Pagarba ir pagalba yra susiję su jausmu ir veiksmu, nukreiptu į kitą asmenį, todėl tai gali būti viena iš priežasčių, nulėmusių respondentų nuomonės sutapimą: 15 respondentų nurodė pagalbą, 15 – pagarbą. Beveik dešimtadalis (9) respondentų nurodė, jog jų vaikai geba spręsti konfliktines situacijas.

Lyginat tarptautinių savanorių ir tėvų tyrimų rezultatus pastebėta, kad gauti rezultatai sutampa: 52,3 proc. tėvų ir 76,2 proc. tarptautinių savanorių teigė, pastebėję vaikų turimus bendravimo su kitais socialinius įgūdžius. 44,3 proc. tėvų ir 23,8 proc. savanorių išskyrė vaikų bendravimo su suaugusiais įgūdžius. Mažiausiai respondentų – 10,2 proc. tėvų ir 4,8 proc. tarptautinių savanorių paminėjo vaikų gebėjimą spręsti konfliktines situacijas. Galima daryti prielaidą, kad tiriamieji ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius daugiausia dėmesio skiria vaiko bendravimui tiek su kitais vaikais, tiek su suaugusiais.

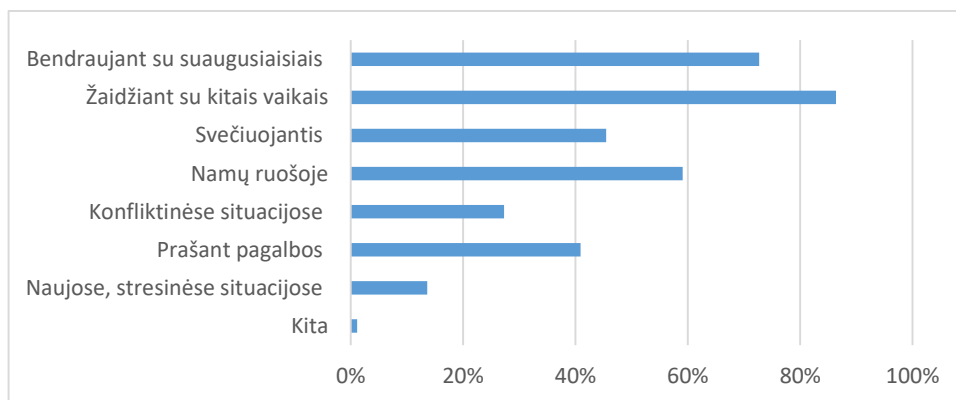
Pasak S. Berčnik ir T. Devjak (2017), tėvų, pedagogų ir ugdymo įstaigos partnerystė skatina bendrą atsidavimą vieno tikslo siekimui – kokybiško ugdymo(si) įgyvendinimas. Šeimos ir ugdymo įstaigos atstovų bendradarbiavimas lemia vaiko socializacijos ir ugdymosi rezultatus. Todėl tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų nuomonę, ar yra svarbu ugdyti vaiko socialinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje (žr. 7 pav.).

7 pav. Socialinių įgūdžių ugdymo svarba ikimokykliniame amžiuje (Nt = 88, %)

Beveik aštuntadalio (79,5 proc.) ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų nuomone, ugdyti vaiko socialinius įgūdžius yra labai svarbu. Penktadalis respondentų (20,5 proc.) mano, kad ugdyti gebėjimus yra svarbu. Gauti rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad tėvai suprasdami vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ikimokykliniame amžiuje svarbą, siekia sudaryti kuo palankesnes sąlygas vaikų minėtiems įgūdžiams įgyti. Y. Chambers (2017) teigimu, ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius lavinančių veiklų organizavimas – pagrindas vaikų emocinių ir socialinių įgūdžių įgijimui. Veiklos, skirtos ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinių įgūdžių ugdymui, turi padėti vaikui išmokti susitapatinti su kitais, turi kiurti sąlygas užmegzti ir išlaikyti draugystę, mokyti efektyviai išreikšti savo emocijas.

Todėl tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokiose veiklose labiausiai pasireiškia ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai. Apklaustųjų atsakymai pateikti 8 paveiksle.

8 pav. Veiklos, skirtos ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniams įgūdžiams ugdyti (Nt = 88, %)

Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Tyrimo duomenys rodo, kad didžioji dalis apklaustų ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų (86,4 proc.) nurodė, kad vaiko socialiniai įgūdžiai labiausiai pasireiškia žaidžiant su kitais vaikais. 72,2 proc. apklaustų tėvų teigė, kad vaikai socialinius įgūdžius labiausiai ugdo bendraudami su suaugusiais. Beveik trys penktadaliai (59,1 proc.) respondentų akcentavo, kad vaikų socialiniai

įgūdžiai labiausiai išryškėja atliekant namų ruošos darbus. Mažiau nei pusė (45,5 proc.) respondentų teigė, kad labiausiai socialiniai įgūdžiai lavinami vaikui svečiuojantis. Atsakymo variantą „kitas“ nurodęs respondentas pažymėjo, kad „visose nurodytose situacijose formuojasi nauji socialiniai įgūdžiai“.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar tėvai pastebi situacijas, kai vaikui trūksta socialinių įgūdžių. Todėl tiriamųjų buvo klausiama, *kokių socialinių įgūdžių labiausiai trūksta jūsų vaikui?* (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. **Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas (Nt = 77)**

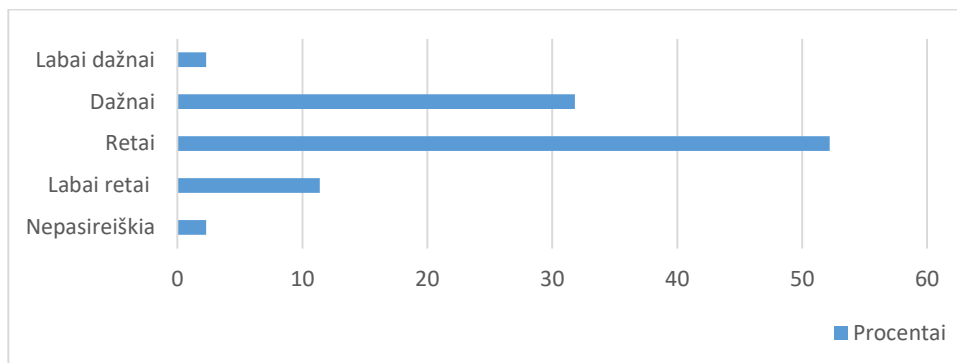
Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Socialiniai įgūdžiai	Konfliktų sprendimas	„Konfliktinių ir stresinių situacijų valdymas“, „nemoka valdyti stresinėse situacijose“, „Spręsti konfliktines situacijas“, „konstruktyviai spręsti konfliktus“, „tarpusavio sutarimo su tėvais konfliktinėse situacijose“, „taisyklių laikymosi“.	56
	Bendravimas	„Nesijaučia saugiai bendraudamas su suaugusiais“, „atsiriboja nuo svetimų suaugusiųjų“, „trūksta mandagumo įgūdžių“, trūksta drąsos bendraujant su suaugusiais“, „bendravimo su kitais vaikais“, „komunikavimo“, „lankstumo bendravime“, „gebėjimo kreiptis pagalbos į suaugusiuosius“, „bendrauti su nepažįstamais žmonėmis“, „prašant pagalbos, išsakant nuomonę“.	33
	Adaptacija	„Adaptacija“, „adaptacijos kitoje aplinkoje“, „naujose aplinkose pritrūksta drąsos ir pasitikėjimo“, „naujoje vietoje nepasitiki savimi“, „sunkiai pripranta prie svetimų žmonių“, „nenoriai bendrauja naujoje aplinkoje“.	12
	Grupinis darbas	„Bendravimo grupėje“, „veikimo kartu su kitais“, „žaidžiant su kitais vaikais“, „nemoka žaisti su kitais, nesidalina žaislų ir greit pradeda konfliktus“.	10
	Savireguliacija	„Negeba nusiraminti“, „pavargęs nelabai nori klausyti“, „išsiblaškęs, galvoje keli darbai vienu metu, o rezultatas ne visi baigti iki galo“, „savireguliacijos“, „emocijų valdymo, ypač konfliktinėse situacijose“, „gebėjimo išreikšti pyktį“, „sutelkti dėmesį, blaškymasis atliekant sudėtingesnę veiklą“, „susikaupimo, susikonzentravimo į tikslą“.	8
	Rutininė veikla	„Tvarkos palaikymas“, „labai nemėgsta namų ruošos“, „savitvarkos“, „savarankiškai atlikti kasdieninius ruošos darbus, pvz., susidėti žaislus, daiktus, batus“.	4

Respondentų pastebėti vaikų socialinių įgūdžių trūkumai suskirstyti į 6 subkategorijas: konfliktų sprendimo, bendravimo, adaptacijos, grupinio darbo, savireguliacijos, rutininės veiklos. 77 apklaustieji pateikė savo nuomonę (žr. 10 lentelė). Septintadalio (11) tėvelių nuomone, vaikų turimi socialiniai įgūdžiai atitinka vaiko amžiaus raidai būdingus įgūdžius, todėl socialinių įgūdžių netrūksta. Beveik trys ketvirtadaliai (56) ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų, pateikdami nuomonę apie trūkstamus vaiko socialinius įgūdžius, nurodė konfliktinių situacijų valdymo įgūdžių trūkumą. Mažiau nei pusė (33) respondentų nurodė, kad vaikams trūksta bendravimo įgūdžių. Daugiau nei

šeštadalis (12) respondentų teigė, kad vaikams yra sunku adaptuotis naujoje, nežinomoje aplinkoje, priprasti prie nepažįstamų žmonių.

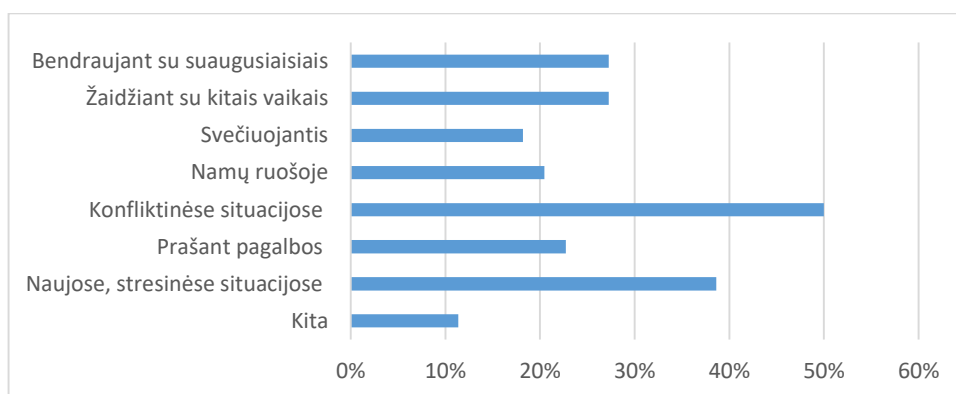
Siekiant nustatyti tėvų pastebėtą vaiko socialinių įgūdžių trūkumo dažnumą, respondentų buvo klausama, *kaip dažnai pasireiškia jūsų vaiko socialinių įgūdžių trūkumas?* (žr. 9 pav.).

9 pav. Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumo dažnumas (Nt = 88, %)

Gauti duomenys rodo, kad daugiau nei pusė (52,2 proc.) respondentų retai pastebi, kad vaikams trūktų socialinių įgūdžių. Beveik trečdalis (31,8 proc.) apklaustųjų teigia, dažnai pastebintys, kad vaikui trūksta socialinių įgūdžių. Daugiau nei aštuntadalis (11,4 proc.) atklaustų ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų pažymi, kad vaikui labai retai pasireiškia socialinių įgūdžių trūkumas. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dalis tėvų mano, kad vaiko turimi socialiniai įgūdžiai atitinka vaiko raidai būdingus įgūdžius, todėl nurodo „retai“ arba „labai retai“ pastebintys vaiko socialinių įgūdžių trūkumą.

D. O. Daukšienės, V. Gudžinskienės (2002) nuomone, šeimos įtaka vaikų socialinių įgūdžių formavimuisi yra labai svarbi, nes vaiko vėlesnių ugdymosi rezultatų sėkmingumas priklauso nuo ankstyvoje vaikystėje šeimoje ugdytų socialinių įgūdžių. Todėl būtina sudaryti tinkamas sąlygas vaiko socialiniams įgūdžiams ugdyti. Siekiant išsiaiškinti, kur labiausiai pasireiškia vaiko socialinių įgūdžių trūkumas, tiriamųjų buvo prašoma nurodyti, *kokiose situacijose labiausiai pasireiškia vaiko socialinių įgūdžių trūkumas?* (žr. 4 pav.).

10 pav. Situacijos, kai labiausiai pasireiškia vaikų socialinių įgūdžių trūkumas (Nt = 88, %)

Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Tyrimo duomenys rodo, kad pusė respondentų (50,0 proc.) mano, kad vaiko socialinių įgūdžių trūkumas labiausiai pasireiškia konfliktinėse situacijose. Daugiau nei trečdalis (38,6 proc.) tėvų akcentavo, kad vaikų socialinių įgūdžių trūkumas ryškus vaikui esant naujoje, stresinėje situacijose. Daugiau nei ketvirtadalis (27,3 proc.) respondentų išskyrė vaikų bendravimą su suaugusiais, tiek pat respondentų nurodė pastebėję, kad vaikui akivaizdus socialinių įgūdžių trūkumas vaikui žaidžiant su kitais vaikais. 11,4 proc. respondentų pažymėjo atsakymo variantą „kitas“, komentaruose nurodė pastebėję vaiko socialinių įgūdžių trūkumą vaikui mokantis naujų dalykų.

Didžioji dalis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje organizuojamų veiklų yra skirtos naujoms žinioms, įgūdžiams įgyti. Tyrimu norėta sužinoti, kokius ugdymo metodus, darbo būdus naudoja pedagogai, siekdami ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius (žr. 5 pav.).

Tarptautiniai savanoriai įgyvendindami savanoriškas veiklas ikimokyklinio ugdymo įstaigose ne tik leidžia laiką su vaikais žaisdami, perteikia savo šalies kultūrą, bet ir organizuoja ugdomuosius užsiėmimus vaikams, perteikia savo žinias ir įgūdžius. Tyrimo metu norėta išsiaiškinti, kokius socialinius įgūdžius įgyja vaikas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veikdamas kartu su tarptautiniu savanoriu. Gauti rezultatai pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė. Įgyti socialiniai įgūdžiai vaikui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veikiant su tarptautiniu savanoriu (Nt = 72)

Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Socialiniai įgūdžiai	Bendravimas	„Kontakto užmezgimo“, „nuoširdaus bendravimo“, „išmoko bendravimo su suaugusiais“, „drąsiau bendrauja tiek su suaugusiais, tiek su kitais vaikais“, „gebėjimas užmegzti kontaktą su kitu asmeniu ir jį palaikyti“, „mokosi kūno kalbos“, „laisvesnio bendravimo“, „bendravimo gestais“, „labiau klausosi“, „nauji bendravimo įgūdžiai“.	61
	Tolerancijos	„Tolerancijos kitokiems“, „noras suprasti kitą“, „žino, kad yra kitų kultūrų nei mūsų, pagarbiai kalba apie savanorį“, „tolerancija bendraujant su žmogumi iš užsienio“, „mokosi naujų tradicijų, nori apie savanorį viską sužinoti ir papasakoti mums“.	54
	Pasitikėjimas	„Labiau pasitiki savimi, dažniau sako „aš pats“, „labiau pasitiki savimi“, „tapo labiau savarankiškas, pasitikintis savimi“, „pasitikėjimo tiek savimi, tiek suaugusiuoju“, „išmoko pasitikėti kitais žmonėmis“.	13
	Emocijų valdymas	„Išmoko reikšti geras emocijas, daugiau šypsosi“, „pagerėjo emocijų išreiškimas, susivaldymas“, „lengviau sutelkia dėmesį, labiau koncentruojasi ir klausosi, kas yra sakoma“, „pasidarė labiau dėmesinga“, „susikalbėjimui naudoja emocijų reiškimą“.	10
	Konfliktų sprendimas	„Mokosi spręsti kilusias problemas“, „mokosi spręsti problemas, kai atsiranda kalbos barjeras, praverčia vaikui pasiklydus ar ieškant sprendimų ar pagalbos svetimoje erdvėje“, „ieško išeities iš problemos“.	8
	Pagalba	„Nustebino rūpinimasis kitu žmogumi“, „empatija ir pagalba“, „pagalba kitiems“.	7

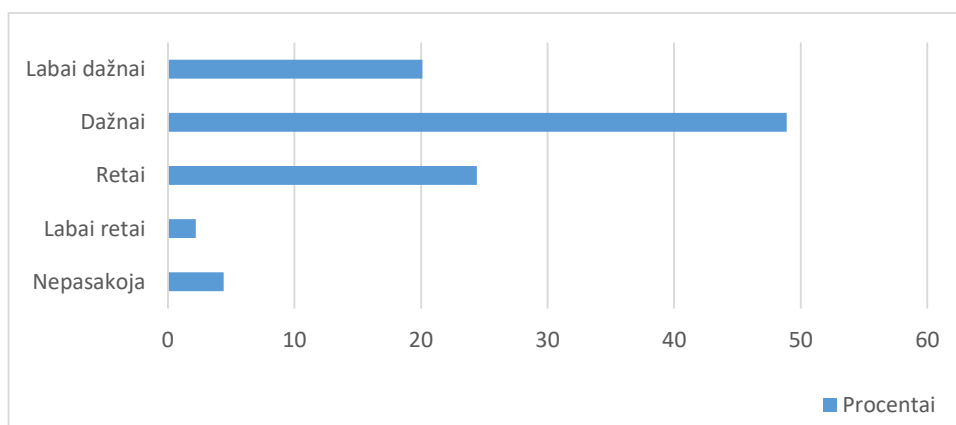
	Grupinis darbas	„Lengviau įsitraukia į komandinį darbą“, „mokosi dalintis savanorio dėmesiu su kitais vaikais“, „į žaidimus kviečiasi suaugusiuosius“, „mokosi būti grupelėje vaikų, jai būdavo sunku išvengti konfliktų, dabar ji daug ramesnė“.	6
--	-----------------	---	---

72 respondentai atsakydami į klausimą nurodė po keletą vaiko įgytų socialinių įgūdžių vaikui veikiant su tarptautiniais savanoriais. 7 respondentai nurodė, kad vaikas „patobulino anglų kalbos įgūdžius“, „sužinojo apie savanorio šalį, kultūrą, tradicijas“. Į klausimą neatsakė 9 respondentai. Iš gautų atsakymų įvairovės išskirtos 7 subkategorijos: bendravimo, tolerancijos, pasitikėjimo, emocijų valdymo, konfliktų sprendimo, pagalbos, grupinio darbo.

Išanalizavus gautus duomenis, paaiškėjo, kad daugiausia (61) respondentų išskyrė bendravimo įgūdžius. Trys ketvirtadaliai (54) respondentų minėjo toleranciją. Mažiau nei penktadalis (13) ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų teigė, kad vaikai bendraudami su tarptautiniu savanoriu patobulino pasitikėjimo savimi ir kitais įgūdžius. Daugiau nei septintadalis (10) respondentų teigė pastebėję, kad jų vaikas labiau valdo savo emocijas, daugiau šypsosi ir „susikalbėjimui naudoja emocijų reiškimą“.

Gauti rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad savanorių bendravimas su vaikais daro tiesioginę įtaką jų ugdymuisi ir socialinėms kompetencijoms įgyti. Ikimokykliniame amžiuje vaikai veikdami kartu su tarptautiniu savanoriu įgyja tarpkultūrinės bendravimo ir bendradarbiavimo patirties, kuri padės tolerancijos kitokiai kultūrai, tradicijoms, kalbai, elgesiui ir pasaulėžiūros ugdymosi pagrindus.

Tyrimo metu norėta išsiaiškinti, kaip dažnai vaikai pasakoja tėvams apie savo veiklą kartu su savanoriais. Atsakymai pateikiami 11 pav.

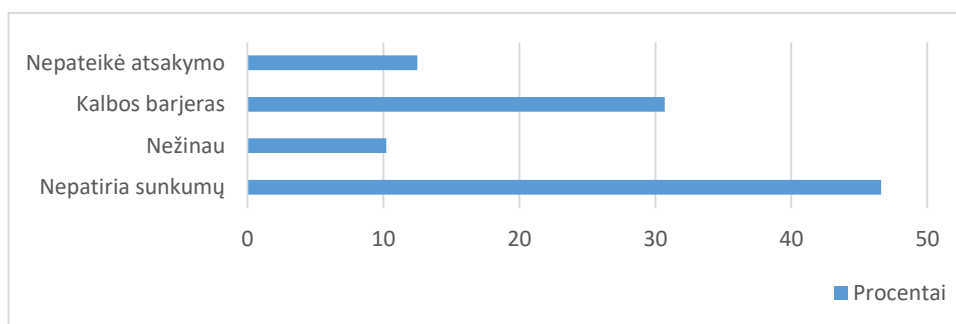
11 pav. **Vaikų atsiliepimų apie veiklą su tarptautiniu savanoriu dažnumas (Nt = 88, %)**

Beveik pusė respondentų (47,7 proc.) teigė, kad vaikas dažnai pasakoja apie darželyje atliktas veiklas su savanoriu. Beveik ketvirtadalis (24,4 proc.) respondentų pažymėjo, kad vaikas apie savanorius kalba retai. Penktadalis (20,0 proc.) respondentų nurodė, kad vaikas labai dažnai namie kalba apie su savanoriu praleistą dieną.

82 proc. (18) tėvų, turinčių vidurinį ir profesinį išsilavinimą, nurodė, kad vaikas apie veiklas su savanoriu šeimoje kalba retai. 75 proc. (3) tėvų, turinčių vidurinį ir profesinį išsilavinimą, teigė, kad vaikas nepasakoja apie savanorį. 93 proc. (41) respondentų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, pažymėjo,

kad vaikas apie praleistą dieną su tarptautiniu savanoriu pasakoja dažnai. 89 proc. (16) tėvų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, nurodė, kad vaikas labai dažnai namie kalba apie su savanoriu atliktą veiklą. Tai leidžia daryti prielaidą, kad tėvai, turintys aukštąjį išsilavinimą, daugiau dėmesio skiria bendravimui su vaiku, jo refleksijai apie veiklas, vykdytas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

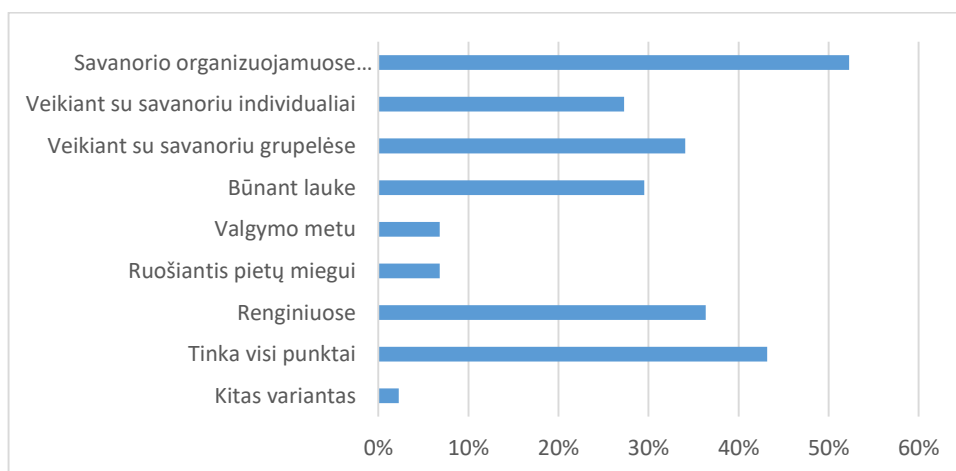
Tyrimu norėta sužinoti, su kokiomis problemomis susiduria vaikai būdami su tarptautiniais savanoriais. Todėl respondentų klausta, *kokius sunkumus patiria jūsų vaikas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veikdamas su tarptautiniu savanoriu?* Apklaustųjų atsakymai pateikti 12 paveiksle.

12 pav. **Vaiko patiriami sunkumai veikiant su tarptautiniu savanoriu (Nt = 88, %)**

Beveik pusė (46,6 proc.) respondentų teigė, kad vaikas būdamas kartu su tarptautiniu savanoriu nepatiria sunkumų. Mažiau nei trečdalis (30,7 proc.) tyrime dalyvavusių tėvų teigė, kad pagrindinis sunkumas, su kuriuo susiduria jų vaikas, yra kalbos barjeras. Aštuntadalis (12,5 proc.) respondentų atsakymo nepateikė. Dešimtadalis (10,2 proc.) respondentų nurodė nežinantys apie vaiko patiriamus sunkumus veikiant su tarptautiniu savanoriu.

Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų nuomonę apie savanorių organizuojamų veiklų įtaką vaikams, tėvų buvo klausiama, *kokiose veiklose su tarptautiniu savanoriu labiausiai ugdomi jūsų vaiko socialiniai įgūdžiai?* Respondentų atsakymai pateikti 13 paveiksle.

13 pav. **Tarptautinio savanorio veiklos, labiausiai ugdančios vaiko socialinius įgūdžius (Nt = 88, %)** Pastaba: respondentai pasirinko kelis atsakymų variantus

Išanalizavus gautus duomenis, paaiškėjo, kad daugiau nei pusė (52,3 proc.) respondentų mano, kad vaiko socialinius įgūdžius labiausiai ugdo savanorio organizuojami ugdomieji užsiėmimai. Mažiau nei pusė respondentų (43,2 proc.) nurodė, kad visose išvardintose savanorio veiklose yra ugdomi vaiko socialiniai įgūdžiai. Daugiau nei trečdalis respondentų (36,4 proc.) teigė, kad vaikas labiausiai tobulėja savanorio organizuojamuose renginiuose. 6,8 procentų ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų nuomone, vaikas mažiausiai ugdomi kartu su savanoriu ruošdamasis pietų miegui ir valgymo metu.

Savanorių įsipareigojimas atlikti tarnybą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, jų noras perteikti vaikams turimas žinias ir įgūdžius suteikia įvairesnių galimybių vaikams tobulėti. Todėl respondentų teirautasi, kokių rekomendacijų, kurios padėtų sėkmingiau ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius, galėtų pateikti tarptautiniams savanoriams (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. **Rekomendacijos tarptautiniams savanoriams, ugdančioms vaikų socialinius įgūdžius (Nt = 81)** Pastaba: dalis respondentų pateikė po kelis teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai	Teiginių skaičius
Rekomendacijos	Bendravimas	„Atvirumas ir nuoširdus bendravimas“, „daugiau kontakto, asmeninio bendravimo“, rūpintis vaikais, bendrauti, kartu žaisti“, „daugiau dėmesio skirti mažiau bendraujantiems“, „mylėti visus vienodai, skirti dėmesio visiems“, „dažniau vaikus pagirti“, „domėtis vaikais“.	47
	Įvairesnė veikla	„Susigalvoti įvairesnės veiklos“, „rengti daugiau užsiėmimų“, „galėtų vesti būrelį anglų kalbai lavinti“, „daugiau lavinamosios veiklos su vaikais“, „atlikti suvokimų užduotelių“.	25
	Žaidimai	„Daugiau leisti laiko su vaikais žaidžiant“, „žaisti su vaikais, įsijungti į jų veiklas“, „daug smagių žaidimų, ypač lauke“.	23
	Kalbos mokymasis	„Mokyti lietuvių kalbos“, „savanoriai prieš atvykdami turėtų pasimokyti lietuvių kalbos“, „savanoriai turi mokytis lietuvių, nes jie patys patiria daug streso negalėdami suprasti vaikų“, „net ir minimalus kalbos mokėjimas sumažintų įtampą pradžioje“.	23
	Savo šalies pristatymai	„Daugiau vaikams kalbėti apie savo šalį“, „dukrai labai patiko pasakojimas apie Turkiją, todėl savanoriai galėtų parengti ciklus užsiėmimų apie save, savo šalį, kalbą, kultūrą“, „mokyti vaikus tradicinių savo šokių, žaidimų“.	12
	Pagalba	„Daugiau padėti sudėtingesnėje veikloje“, „aktyviai įsitraukti į grupės veiklas“, „padėti „kitokiems“ vaikams“, „daugiau bendrauti su vaikais, kuriems sunku užmegzti kontaktus“, „padėti auklėtojai su hiper aktyviais vaikais“	9
	Motyvacija	„Prieš atvykstant į projektą pasitikrinti, ar tikrai norės dirbti su vaikais“	1

Respondentų pateiktos rekomendacijos suskirstytos į 7 subkategorijas: bendravimo, įvairesnės veiklos, žaidimų, kalbos mokymosi, savo šalies pristatymo, pagalbos, motyvacijos. 81 apklaustasis pateikė savo nuomonę (žr. 8 lentelę). 8,0 procentai (7) respondentų į klausimą neatsakė. Daugiau nei

pusė (47) respondentų tarptautiniams savanoriams pataria daugiau bendrauti ir kartu su vaikais veikti. Mažiau nei trečdalis (25) tėvų pataria savanoriams organizuoti įvairesnes veiklas, lavinamuosius užsiėmimus, kurie sudarytų sąlygas vaikų socialinių įgūdžių plėtojimui. Daugiau nei ketvirtadalis (23) respondentų savanoriams siūlo leisti daugiau laiko su vaikais žaidžiant ir (23) daugiau skirti dėmesio lietuvių kalbos mokymuisi, jos mokėjimas sudarytų palankesnes sąlygas veikloms organizuoti, komunikuoti ir vaikų socialiniams įgūdžiams formuotis.

Apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai pastebi gana panašius vaikų socialinius įgūdžius. Dauguma tėvų pritaria, kad labai svarbu ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinius įgūdžius. Didžioji dalis respondentų pastebėjo, kad vaiko socialinių įgūdžių trūkumas labiausiai išryškėja konfliktinėse situacijose. Septintadalio tėvelių nuomone, vaikų turimi socialiniai įgūdžiai atitinka vaiko amžiaus raidai būdingus įgūdžius, todėl socialinių įgūdžių netrūksta. Dauguma respondentų akcentuoja, kad po veiklos su tarptautiniu savanoriu patobulėjo vaiko bendravimo įgūdžiai. Mažiau nei trečdalis tyrime dalyvavusių tėvų teigė, kad pagrindinis sunkumas, su kuriuo susiduria jų vaikas veikdamas kartu su tarptautiniu savanoriu, yra kalbos barjeras. Mažiau nei pusė tėvų nurodė, kad visos vaiko veiklos (savanorio organizuojami užsiėmimai, individualus kontaktas su vaiku, grupinė veikla, buvimas lauke, valgio metas, ruošiantis pietų miegui) su tarptautiniu savanoriu yra vienodai svarbios ugdant ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinius įgūdžius.

IŠVADOS

Išanalizavus ir apibendrinus mokslinę literatūrą, kitus informacijos šaltinius bei atlikto tyrimo rezultatus galima daryti tokias išvadas:

Teorinės dalies:

1. Ikimokykliniame amžiuje formuojasi vaiko bendrieji motorikos, kalbėjimo įgūdžiai, vystosi intelektinė, pažintinė raida, intensyviai vyksta socialinis ir emocinis vystymasis. Ikimokykliniame amžiuje labai svarbu ugdyti vaiko socialinius įgūdžius, kurie jie yra sėkmingo mokymosi, karjeros ir asmeninio gyvenimo pagrindas.
2. Savanorių veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigoje daro teigiamą įtaką vaikų ugdymo procesui. Tarptautinių savanorių organizuojamos veiklos sudaro galimybes tarpkultūriniam pažinimui, tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui bei socialiniams ir emociniams įgūdžiams ugdyti.

Tyrimo rezultatai rodo:

3. Tarptautiniai savanoriai suvokia vaikų socialinių įgūdžių ugdymo svarbą ikimokykliniame amžiuje, jie pastebi grupėje vaikus, kuriems trūksta minėtų įgūdžių. Savanorių nuomone, ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai ir jų trūkumas labiausiai pasireiškia žaidžiant su kitais vaikais. Tarptautinių savanorių teigimu, ikimokyklinio amžiaus vaikams labiausiai trūksta saviraiškos, grupinio darbo ir klausymo įgūdžių.
4. Labiausiai tarptautiniai savanoriai prisideda ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinius įgūdžius kartu su vaikais žaisdami, mokydami juos esminių įgūdžių ir teikdami jiems savalaikę pagalbą. Pagrindiniai sunkumai, su kuriais susiduria tarptautiniai savanoriai ugdydami ikimokyklinukų socialinius įgūdžius, yra vaikų netinkamas elgesys, komunikacija lietuvių kalba, vaikų motyvacijos stoka ir savanorių darbo su vaikais patirties stoka. Savanoriai vaikų socialinių įgūdžių ugdymo sunkumus sprendžia patys arba kreipiasi pagalbos į grupės pedagogą, pedagogo padėjėją.
5. Didžioji dalis ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų pateikdami nuomonę apie trūkstamus vaiko socialinius įgūdžius nurodė konfliktinių situacijų valdymo įgūdžių trūkumą. Mažiau nei pusė respondentų nurodė, kad vaikams trūksta bendravimo įgūdžių.
6. Beveik pusė ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų teigia, kad vaikas būdamas kartu su tarptautiniu savanoriu nepatiria jokių sunkumų. Daugiausia respondentų nurodė, kad vaikas veikdamas su tarptautiniu savanoriu labiausiai patobulino bendravimo įgūdžius, trys ketvirtadaliai respondentų akcentavo padidėjusią vaikų toleranciją. Daugiau nei pusės respondentų nuomone, vaikas socialinius įgūdžius labiausiai ugdo savanorio organizuojamuose ugdomuosiuose užsiėmimuose.

REKOMENDACIJOS

Atlikto tyrimo rezultatai ir išvados leidžia formuluoti šias rekomendacijas:

1. Tarptautiniai savanoriai, prisidėdami ugdant vaiko socialinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje, turėtų daugiau dėmesio skirti vaiko poreikiams ir interesams, laiku reaguoti patekus vaikui į sunkias, stresines situacijas. Sudėtingesnes konfliktines situacijas aptarti su grupės pedagogu.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai ir jų trūkumas labiausiai pasireiškia žaidžiant, bendraujant su kitais vaikais ar suaugusiesiems. Savanoris turėtų prisidėti ugdant vaiko socialinius įgūdžius organizuodamas įvairius savo šalies nacionalinius žaidimus, šokių, kalbų mokymosi užsiėmimus, sudarančius sąlygas ne tik tarpkultūriniam pažinimui, bet ir vaikų bendradarbiavimo, konfliktinių situacijų sprendimo, saviraiškos įgūdžių tobulinimui(si).
3. Atkreipti ypatingą dėmesį į vaikus, neturinčius socialinių įgūdžių. Rodyti jiems pozityvaus elgesio pavyzdį, sudaryti sąlygas pasitikėjimo savimi ir kitais įgūdžių tobulinimui(si).
4. Svarbu užtikrinti tarptautinio savanorio ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos bendruomenės (grupės pedagogo, tėvų ir administracijos) nuoseklų bendravimą ir bendradarbiavimą, kuris sudarytų tinkamas sąlygas vaikų ugdymo rezultatų sėkmei.

LITERATŪRA

1. Aiger, A. (2017). *Five Domains for Early Childhood Development*. [žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://www.hellomotherhood.com/article/156820-five-domains-for-early-childhood-development/>
2. *Ankstyvojo ugdymo programa*. (2009). The Early Childhood Curriculum Framework. Dublin: National Council for Curriculum. [žiūrėta 2019-12-28]. Prieiga per internetą: https://curriculumonline.ie/getmedia/484bcc30-28cf-4b24-90c8-502a868bb53a/Aistear-Principles-and-Themes_EN.pdf
3. Arnold, S. (2018). *Systemic Social and Emotional Learning. Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (CASEL)*. [žiūrėta 2020-03-24]. Prieiga per internetą: <https://casel.org/what-is-sel/>
4. Berčnik, S., Devjak, T. (2017). *Cooperation between Parents and Preschool Institutions through Different Concepts of Preschool Education*. [žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1165366.pdf>
5. Bernotienė, R., Jankauskienė, L., Jonynienė, L., Juraitienė, I., Rudienė, A. (2015). *Jūsų vaikas – ikimokyklinukas*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2019-12-28]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Leidiny/ikimokyklinukas1.pdf>.
6. Berns, M. R. (2009). *Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
7. Brazelton, Berry T., Greenspan, S. I. (2001). *The Irreducible Needs Of Children: What Every Child Must Have To Grow, Learn, And Flourish Paperback*. A Merloyd Lawrence Book.
8. Buttfield, J. (2017). *Social Skills. Kid Sense Child Development*. [žiūrėta 2020-01-14]. Prieiga per internetą: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/play-and-social-skills/social-skills/>
9. Buttfield, J. (2018). *Social Skills. Unley: Kid Sense Child Development*. [žiūrėta 2019-12-28]. Prieiga per internetą: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/play-and-social-skills/social-skills/>
10. Chambers, Y. (2017). *100+ Social Skills Activities For Preschoolers. Kiddie Matters!*. [žiūrėta 2020-03-29]. Prieiga per internetą: <https://www.kiddiematters.com/100-social-skills-activities-preschoolers/>
11. Corliss, J. (2016). *The many ways volunteering is good for your heart*. [žiūrėta 2020-03-19]. Prieiga per internetą: <https://www.health.harvard.edu/blog/many-ways-volunteering-good-heart-201606039726>

12. Daukšienė, D. O., Gudžinskienė, V. (2002). *Socialinių įgūdžių ugdymas*. Žvirblių takas. Nr. 1. P. 2-7.
13. Denham, S. A. (2015) *What is SEL? Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (CASEL)*. [žiūrėta 2019-12-29]. Prieiga per internetą: <https://casel.org/what-is-sel/>
14. Denham, S. A. (2015). *Assessment of SEL in educational context*. New York. Handbook: Social and Emotional Learning: Research and Practice. [žiūrėta 2020-01-14]. Prieiga per internetą: [https://books.google.lt/books?id=WcSzCwAAQBAJ&pg=PA302&lpg=PA302&dq=Socially+acceptable+learned+behaviors+that+enable+an+individual+to+interact+effectively+with+others+and+to+avoid+or+escape+negative+social+interactions+with+others+\(Gresham+%26+Elliott,+1990\).&source=bl&ots=5_DTaGfTqu&sig=ACfU3U3yf_ckkqyvLkA5-zspEV33QW3KWQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjqs9Xk_ufnAhVwwMQBHW8NCssQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q&f=false](https://books.google.lt/books?id=WcSzCwAAQBAJ&pg=PA302&lpg=PA302&dq=Socially+acceptable+learned+behaviors+that+enable+an+individual+to+interact+effectively+with+others+and+to+avoid+or+escape+negative+social+interactions+with+others+(Gresham+%26+Elliott,+1990).&source=bl&ots=5_DTaGfTqu&sig=ACfU3U3yf_ckkqyvLkA5-zspEV33QW3KWQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjqs9Xk_ufnAhVwwMQBHW8NCssQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q&f=false)
15. Dewar, G. (2017). *Preschool social skills: Evidence-based tips for helping children succeed*. [žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://www.parentingscience.com/preschool-social-skills.html>
16. Elliott, S. N. (2017). *Use of the New SSIS Social-Emotional Learning Edition Classwide Intervention*. [žiūrėta 2020-01-14]. Prieiga per internetą: <https://www.pearsonassessments.com/professional-assessments/blog-webinars/webinars/2017/04/use-of-the-new-ssis-social-emotional-learning-edition-classwide-intervention-program-041117.html>
17. Elliott, S. N., Frey, J. R., Davies, M. (2015). *Systems for Assessment and Improving Students' Social skills to Achieve Academic Competence*. New York. Handbook: Social and Emotional Learning: Research and Practice. [žiūrėta 2020-01-14]. Prieiga per internetą: [https://books.google.lt/books?id=WcSzCwAAQBAJ&pg=PA302&lpg=PA302&dq=Socially+acceptable+learned+behaviors+that+enable+an+individual+to+interact+effectively+with+others+and+to+avoid+or+escape+negative+social+interactions+with+others+\(Gresham+%26+Elliott,+1990\).&source=bl&ots=5_DTaGfTqu&sig=ACfU3U3yf_ckkqyvLkA5-zspEV33QW3KWQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjqs9Xk_ufnAhVwwMQBHW8NCssQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q&f=false](https://books.google.lt/books?id=WcSzCwAAQBAJ&pg=PA302&lpg=PA302&dq=Socially+acceptable+learned+behaviors+that+enable+an+individual+to+interact+effectively+with+others+and+to+avoid+or+escape+negative+social+interactions+with+others+(Gresham+%26+Elliott,+1990).&source=bl&ots=5_DTaGfTqu&sig=ACfU3U3yf_ckkqyvLkA5-zspEV33QW3KWQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjqs9Xk_ufnAhVwwMQBHW8NCssQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q&f=false)
18. *Europos solidarumo korpuso programos vadovas*. (2020). Vilnius: Jaunimo tarptautinio bendravimo agentūra. [žiūrėta 2020-01-23]. Prieiga per internetą: <https://www.solidarumokorpusas.lt/wp-content/uploads/2019/12/Europos-solidarumo-korpuso-programos-vadovas-1.pdf>
19. Frick, D. (2008). *Volunteering for Kindergarten. Be a Kindergarten Volunteer*. [žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://www.thriftyfun.com/Volunteering-for-Kindergarten.html>

20. Gaižauskaitė, I, Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*. Vilnius.
21. Grant, S., Hamilton, L. S., Wrabel, S. L., Gomez, C. J., Whitake, A. ir kt. (2017). *Social and Emotional Learning. Evidence Review*. [žiūrėta 2019-12-29]. Prieiga per internetą:
22. Green, J. (2006). *Preschoolers: behaviour*. Raising Children Network. [žiūrėta 2020-01-23]. Prieiga per internetą: <https://raisingchildren.net.au/preschoolers/behaviour>
23. Gudžinskienė, V., Raudeliūnaitė, R. (2019). *Socialiniai įgūdžiai. Visuotinė lietuvių enciklopedija*. [žiūrėta 2020-02-18]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/socialiniai-igudziai-88099>
24. Hatch, C. (2016). *Preschool Social Development*. A Guide for Preschool Teachers. [žiūrėta 2019-12-28]. Prieiga per internetą: <http://www.the-preschool-professor.com/social-development.html>
25. Hatch, C. (2018). *Preschool Volunteers*. [žiūrėta 2020-03-14]. Prieiga per internetą: <https://www.preschool-plan-it.com/preschool-volunteers.html>
26. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2133.html
27. Hurt, K. (2013). *Why volunteering makes you a better leader*. [žiūrėta 2020-03-19]. Prieiga per internetą: <https://www.smartbrief.com/original/2013/02/why-volunteering-makes-you-better-leader>
28. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. (2014). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2019-12-28]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf
29. Juodaitytė, A. (2003). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
30. Karklytė-Palevičienė, M. (2019). *Vaiko socialiniai įgūdžiai. Kaip užauginti laimingą ir sėkmingą žmogų*. [žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://www.asirpsichologija.lt/seminarai/vaiko-socialiniai-igudziai-kaip-uzauginti-laiminga-ir-sekminga-zmogu/>
31. Kemerienė, S., Mazūrienė, R., Petronis, A., Sadauskienė, A. (2001). *Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas*. Vilnius: Pedagoginis psichologinis centras.
32. Kennedy, C. (2015). *Parent Volunteers in the Kindergarten Classroom*. The Self-Regulated Teacher. [žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <https://theselfregulatedteacher.com/2015/10/26/parent-volunteers-in-the-kindergarten-classroom/>
33. Kišnienė, R. (2002). *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas*. Metodinės rekomendacijos. [žiūrėta 2020-01-30]. Prieiga per internetą: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/biblioteka/vaiku-ugdymas/priesmokyklinio-ugdymo-turinio-igyvendinimas-metodines-rekomendacijos/742>

34. Landsbergienė, A. (2018). *Kad vaikai augtų laisvi ir kūrybingi*. Inovatyvi programa XXI a. tėvams ir pedagogams. Vilnius: Alma Littera.
35. *Lietuvos respublikos savanoriškos veiklos įstatymas*. (2011). [žiūrėta 2020-03-16]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.401747>
36. Lum, T.Y., Lightfoot, E. (2005). *The Effects of Volunteering on the Physical and Mental Health of Older People*. [žiūrėta 2020-03-25]. Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0164027504271349>
37. Malinauskas, R. (2011). *Rizikos grupės vaikų socialiniai įgūdžiai*. Kaunas.
38. Mazarin, J. (2015). *What Are Social Skills in Children? Development, Definition & Teaching Techniques*. [žiūrėta 2020-03-24]. Prieiga per internetą: <https://study.com/academy/lesson/what-are-social-skills-in-children-development-definition-teaching-techniques.html#transcriptHeader>
39. Mažeikis, Ž. (2018). *Mokymosi kelionė su Youthpass*. Vilnius, p. 3.
40. McCabe, P. C., Altamura, M. (2011). *Empirically valid strategies to improve social and emotional competence of preschool children*. Copyright © 2011 Wiley Periodicals, Inc., A Wiley Company. [žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/pits.20570#accessDenialLayout>
41. McKay, M. (2016). *What are Social Skills? The skills you need guide to interpersonal skills*. [žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://www.skillsyouneed.com/ips/social-skills.html>
42. Oguejiofo, N. (2018). *Stages of Development in a Preschool Aged Child. Motherhood*. [žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://www.hellomotherhood.com/stages-of-development-in-a-preschool-aged-child-4670175.html>
43. O'Malley-Smith, S. (2017). *8 Ways to Volunteer at your Child's Preschool*. [žiūrėta 2020-03-14]. Prieiga per internetą: <https://www.northeastohioparent.com/aging-stages/8-ways-volunteer-childs-preschool/>
44. Padkauskienė, I. (2019). *Lopšelyje–darželyje „Vaivorykštė“ – tarptautinis savanorystės projektas*. [žiūrėta 2020-01-27]. Prieiga per internetą: <https://jp.lt/lopselyje-darzelyje-vaivorykste-tarptautinis-savanorystes-projektas/>
45. Paine, A. E., Hill, M., Rochester, C. (2010). *Revisiting the question: What exactly is volunteering? Institute for Volunteering Research*. [žiūrėta 2020-03-26]. Prieiga per internetą: <https://www.ifrc.org/docs/IDRL/Volunteers/a-rose-by-any-other-name-what-exactly-is-volunteering.pdf>
46. Pruskus, V. (2004). *Sociologija*. Vilnius. [žiūrėta 2020-03-28]. Prieiga per internetą: http://www.su.lt/bylos/fakultetai/socialines_geroves_ir_negales_studiju/SPPkat/sociologija.pdf
47. Raudeliūnaitė, R. (2007). *Sutrikusio regėjimo paauglių socialiniai įgūdžiai ir jų ugdymo pedagoginės prielaidos*. Vilnius: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.

48. Šapienė, L., Želionienė, A. (2018). *Ugdymas per žaidimus – svarbiausia veiklos forma priešmokykliniame amžiuje*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <http://www.svietimonaujienos.lt/ugdymas-per-zaidimus-svarbiausia-veiklos-forma-priesmokykliniame-amziuje/>
49. *Skills for Social Progress. The power of social and emotional skills. Skills that foster lifetime success*. (2015). OECD skills studies. [žiūrėta 2020-01-14]. Prieiga per internetą: https://read.oecd-ilibrary.org/education/skills-for-social-progress_9789264226159-en#page98
50. Smith, J. D. (1999). *Volunteering and Social Development*. Institute for Volunteering Research. Prieiga internetu: [žiūrėta 2020-03-26]. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.196.7805&rep=rep1&type=pdf>
51. Spreeuwenberg, R. (2019). *Why Parent Involvement is So Important in Early Childhood Education*. [žiūrėta 2020-03-14]. Prieiga per internetą: <https://blog.himama.com/why-parent-involvement-is-important-in-preschool/>
52. *Tarptautinių žodžių žodynas*. 2008. Vilnius: Alma littera.
53. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. (2001). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. [žiūrėta 2020-03-14]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/PaieskosRezultatai?search=savanoryst%C4%97>
54. Watson, S. (2013). *Volunteering may be good for body and mind*. Prieiga internetu: <https://www.health.harvard.edu/blog/volunteering-may-be-good-for-body-and-mind-201306266428>
55. *Youthpass*. (2019). Recognition tool for non-formal & informal learning in youth projects. Bonn: European Commission the SALTO Training and Co-operation Resource Centre. [žiūrėta 2020-02-24]. Prieiga per internetą: <https://www.youthpass.eu/lt/>
56. Zazerskytė, Ž. (2016). *Pirmieji savanorystės žingsniai darželyje*. [žiūrėta 2020-03-14]. Prieiga per internetą: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/vartotoju-naujienos/pirmieji-savanorystes-zingsniai-darzelyje/22612>

PRIEDAI

**ANKETA SKIRTA TARPTAUTINIAMS SAVANORIAMS,
TARNYBĄ ATLIEKANTIEMS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE**

Gerbiami savanoriai, maloniai kviečiame Jus dalyvauti tyrime, kuriuo ketinama išanalizuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą tarptautinių savanorių veiklomis. Anketoje nėra teisingų ar neteisingų atsakymų, pastarieji tiesiog atspindi nuomonių įvairovę. **Apklausa anoniminė.** Pasekmių pavieniams asmenims apklausa neturės. Jums tinkantį atsakymo variantą pažymėkite X.

Apklausą atlieka Šiaulių universiteto Ikimokyklinio ugdymo pedagogikos ir priešmokyklinio ugdymo studijų programos 4 kurso studentė Sonata Dedūraitė

1. Kokius vaikų socialinius įgūdžius dažniausiai pastebite savo ikimokyklinio ugdymo grupėje?

.....

.....

.....

2. Kaip manote, ar svarbu ugdyti vaiko socialinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje?

- ☐ Labai svarbu
- ☐ Svarbu
- ☐ Nesvarbu
- ☐ Visiškai nesvarbu
- ☐ Neturiu nuomonės

3. Kokiose veiklose labiausiai pasireiškia ikimokyklinio amžiaus vaikų socialiniai įgūdžiai?
(galimi keli variantai)

- ☐ Bendraujant su suaugusiais
- ☐ Žaidžiant su kitais vaikais
- ☐ Svečiuojantis
- ☐ Namų ruošoje
- ☐ Konfliktinėse situacijose
- ☐ Prašant pagalbos
- ☐ Naujose, stresinėse situacijose
- ☐ Kita.....

4. Kokių socialinių įgūdžių labiausiai trūksta jūsų vaikų ikimokyklinio ugdymo grupėje?

.....

.....

.....

5. Kaip dažnai ikimokyklinėje grupėje pasireiškia vaikų socialinių įgūdžių trūkumas?

- ☐ Labai dažnai
- ☐ Dažnai
- ☐ Retai
- ☐ Labai retai
- ☐ Nepasireiškia

6. Kokiose situacijose labiausiai pasireiškia ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių trūkumas? (galimi keli variantai)

- ☐ Bendraujant su suaugusiais
- ☐ Žaidžiant su kitais vaikais
- ☐ Svečiuojantis
- ☐ Namų ruošoje
- ☐ Konfliktinėse situacijose
- ☐ Prašant pagalbos
- ☐ Naujose, stresinėse situacijose

☐ Kita

7. Kokius metodus/būdus naudoja jūsų grupės pedagogas vaikų socialinių įgūdžių ugdymui?
(galimi keli variantai)

- ☐ Komandinis darbas
☐ Žaidimas
☐ Pasakojimas
☐ Demonstravimas
☐ Tyrinėjimas
☐ Problemų sprendimas
☐ Vaidyba
☐ Muzikavimas
☐ Kita (įrašykite)

8. Kaip jūs prisidedate prie vaikų socialinių įgūdžių ugdymo?

.....
.....
.....

9. Kokius sunkumus patiriate ugdydami vaikų socialinius įgūdžius?

.....
.....
.....

10. Kaip sprendžiate šiuos sunkumus?

.....
.....
.....

11. Ar Jums pakanka žinių apie ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą?

- ☐ Pakanka
☐ Nepakanka
☐ Norėčiau sužinoti daugiau
☐ Nesidomiu
☐ Kita (įrašykite)

12. Kokias rekomendacijas pateiktumėte kitiems tarptautiniams savanoriams, kurie padėtų sėkmingiau ugdyti vaikų socialinius įgūdžius?

.....
.....
.....

Informacija apie Jus:

Lytis: ☐ Vyras ☐ Moteris	Jūsų tarptautinės savanorystės projekto trukmė: ☐ 2 sav. – 2 mėn. ☐ 3 – 6 mėn. ☐ 7 – 12 mėn.
Išsilavinimas: ☐ Pradinis ☐ Nebaigtas vidurinis ☐ Vidurinis ☐ Profesinis ☐ Bakalauro laipsnis ☐ Magistro laipsnis ☐ Daktaro laipsnis	

Dėkoju už bendradarbiavimą ir jūsų nuomonę

ANKETA SKIRTA IKIMOKYKLINIO UGDYMO VAIKŲ TĖVAMS

Gerbiami tėveliai!

Maloniai kviečiame Jus dalyvauti tyrime, kuriuo ketinama išanalizuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymą tarptautinių savanorių veiklomis. Anketoje nėra teisingų ar neteisingų atsakymų, pastarieji tiesiog atspindi nuomonių įvairovę. Apklausą anoniminę. Pasekmių pavieniams asmenims apklausa neturės. Jums tinkantį atsakymo variantą pažymėkite X.

Apklausą atlieka Šiaulių universiteto Ikimokyklinio ugdymo pedagogikos ir priešmokyklinio ugdymo studijų programos 4 kurso studentė Sonata Dedūraitė

13. Kokius pastebite savo vaiko socialinius įgūdžius?

.....

.....

.....

14. Kaip manote, ar svarbu ugdyti vaiko socialinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje?

- ☐ Labai svarbu
- ☐ Svarbu
- ☐ Nesvarbu
- ☐ Visiškai nesvarbu
- ☐ Neturiu nuomonės

15. Kokiose veiklose labiausiai pasireiškia jūsų vaiko socialiniai įgūdžiai? (galimi keli variantai)

- ☐ Bendraujant su suaugusiais
- ☐ Žaidžiant su kitais vaikais
- ☐ Svečiuojantis
- ☐ Namų ruošoje
- ☐ Konfliktinėse situacijose
- ☐ Prašant pagalbos
- ☐ Naujose, stresinėse situacijose
- ☐ Kita

16. Kokių socialinių įgūdžių labiausiai trūksta jūsų vaikui?

.....

.....

.....

17. Kaip dažnai pasireiškia jūsų vaiko socialinių įgūdžių trūkumas?

- ☐ Labai dažnai
- ☐ Dažnai
- ☐ Retai
- ☐ Labai retai
- ☐ Nepasireiškia

18. Kokiose situacijose labiausiai pasireiškia jūsų vaiko socialinių įgūdžių trūkumas? (galimi keli variantai)

- ☐ Bendraujant su suaugusiais
- ☐ Žaidžiant su kitais vaikais
- ☐ Svečiuojantis
- ☐ Namų ruošoje
- ☐ Konfliktinėse situacijose
- ☐ Prašant pagalbos

- ☐ Naujose, stresinėse situacijose
☐ Kita

19. Kokius socialinius įgūdžius įgyja jūsų vaikas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veikdamas su tarptautiniu savanoriu?

.....

20. Kaip dažnai jūsų vaikas jums pasakoja apie savo veiklą su tarptautinius savanoriu ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

- ☐ Labai dažnai
☐ Dažnai
☐ Retai
☐ Labai retai
☐ Nepasakoja

21. Kokius sunkumus patiria jūsų vaikas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veikdamas su tarptautiniu savanoriu?

.....

22. Kokiose veiklose su tarptautiniu savanoriu labiausiai ugdomi jūsų vaiko socialiniai įgūdžiai? (galimi keli variantai)

- ☐ Savanorio organizuojamuose ugdomuosiuose užsiėmimuose
☐ Veikiant su savanoriu individualiai
☐ Veikiant su savanoriu grupelėse
☐ Būnant lauke
☐ Valgymo metu
☐ Ruošiantis pietų miegui
☐ Renginiuose
☐ Tinka visi punktai
☐ Kita

23. Kokius pasiūlymus pateiktumėte tarptautiniams savanoriams, kurie padėtų sėkmingiau ugdyti jūsų vaiko socialinius įgūdžius?

.....

Informacija apie Jus:

Lytis: ☐ Vyras ☐ Moteris

Išsilavinimas:

- ☐ Pradinis
☐ Nebaigtas vidurinis
☐ Vidurinis
☐ Profesinis
☐ Bakalauro laipsnis
☐ Magistro laipsnis
☐ Daktaro laipsnis

Dėkoju už bendradarbiavimą ir Jūsų nuomonę